

**Briuselis, 2025 m. birželio 16 d.
(OR. en)**

**10300/25
ADD 2**

**Tarpinstitucinė byla:
2025/0162 (NLE)**

**AELE 53
CH 19
MI 400**

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2025 m. birželio 13 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	COM(2025) 309 annex
Dalykas:	Pasiūlymo dėl Tarybos sprendimo dėl plataus susitarimų rinkinio, skirto dvišaliams santykiams su Šveicarijos Konfederacija stiprinti, gilinti ir išplėsti, sudarymo PRIEDAS

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2025) 309 - Annex 2.

Pridedama: COM(2025) 309 annex

Briuselis, 2025 06 13
COM(2025) 309 final

ANNEX 2

PRIEDAS

prie

Pasiūlymo dėl Tarybos sprendimo

**dėl plataus susitarimų rinkinio, skirto dvišaliams santykiams su Šveicarijos
Konfederacija stiprinti, gilinti ir išplėsti, sudarymo**

PROTOKOLAS,
KURIUO IŠ DALIES KEIČIAMAS
SUSITARIMAS
TARP EUROPOS BENDRIJOS IR ŠVEICARIJOS KONFEDERACIJOS
DĖL ORO TRANSPORTO

EUROPOS SĄJUNGA (toliau – Sąjunga)

ir

ŠVEICARIJOS KONFEDERACIJA (toliau – Šveicarija),

toliau – Susitariančiosios Šalys,

ATSIŽVELGDAMOS į 1999 m. birželio 21 d. Liuksemburge priimtą Susitarimą tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos dėl oro transporto, kuris įsigaliojo 2002 m. birželio 1 d., (toliau – Susitarimas);

PRIPAŽINDAMOS itin didelę civilinės aviacijos svarbą užtikrinant keleivių, krovinių ir oro pašto vežimo jungtis;

KADANGI Susitariančiosios Šalys, siekdamos stabilizuoti ir plėtoti dvišalius santykius su vidaus rinka susijusiose srityse, kuriose veikia Šveicarija, susitarė dėl plataus dvišalių susitarimų rinkinio, įskaitant šio Susitarimo institucinį protokolą;

PAKARTODAMOS, kad pagal plataus dvišalių susitarimų rinkinį Susitariančiosios Šalys bendrai įsipareigoja siekti, kad civilinė aviacija būtų saugi, patikima, konkurencinga, tvari ir novatoriška,

SUSITARĖ:

1 STRAIPSNIS

Susitarimo pakeitimai

1. Susitarimas iš dalies keičiamas taip:

a) 2 straipsnyje žodžiai „kaip minima šio Susitarimo priede“ išbraukiami;

b) 15 straipsnio 3 dalis pakeičiama taip:

„3. Eismo tarp Šveicarijos punktų ir tarp Sąjungos valstybių narių punktų teisės suteikiamos nuo pirmojo sezono tvarkaraščio, sudaryto po šio Protokolo, kuriuo iš dalies keičiamas Susitarimas tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos dėl oro transporto, įsigaliojimo laikotarpio pradžios.“;

c) 18 straipsnio 3 dalis pakeičiama taip:

„3. Visi vykdymo veiksmai pagal šį straipsnį vykdomi remiantis 19 straipsniu.“;

d) 21 straipsnis pakeičiamas taip:

„21 STRAIPSNIS

1. Įsteigiamas Jungtinis komitetas.

Jungtinį komitetą sudaro Susitariančiųjų Šalių atstovai.

2. Jungtiniam komitetui bendrai pirmininkauja Sąjungos atstovas ir Šveicarijos atstovas.

3. Jungtinis komitetas:

- a) užtikrina tinkamą šio Susitarimo veikimą, veiksmingą administravimą ir taikymą;
- b) veikia kaip forumas, kuriame Susitariančiosios Šalys tarpusavyje konsultuojasi ir nuolat keičiasi informacija, visų pirma siekdamos pagal šio Susitarimo institucinio protokolo 10 straipsnį pašalinti Susitarimo ar Sąjungos teisės akto, į kurį Susitarime daroma nuoroda, aiškinimo ar taikymo sunkumus;
- c) teikia rekomendacijas Susitariančiosioms Šalims su šiuo Susitarimu susijusiais klausimais;
- d) priima sprendimus šiame Susitarime numatytais atvejais ir
- e) naudojami bet kuria kita šiuo Susitarimu jam suteikta kompetencija.

4. Jei iš dalies keičiami prie Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo pridėto Protokolo (Nr. 7) dėl Europos Sąjungos privilegijų ir imunitetų (toliau – Protokolas (Nr. 7)) 1–6, 10–15, 17 arba 18 straipsniai, Jungtinis komitetas atitinkamai iš dalies pakeičia šio priedo A priedą.

5. Jungtinis komitetas sprendimus priima bendru sutarimu.

Sprendimai Susitariančiosioms Šalims yra privalomi ir jos imasi visų būtinų priemonių jiems įgyvendinti.

6. Jei bendrapirmininkiai nenusprendžia kitaip, Jungtinis komitetas posėdžiauja bent kartą per metus pakaitomis Briuselyje ir Berne. Jungtinis komitetas taip pat posėdžiauja bet kurios iš Susitariančiųjų Šalių prašymu. Bendrapirmininkiai gali nuspręsti Jungtinio komiteto posėdį organizuoti vaizdo konferencijos arba telekonferencijos būdu.

7. Jungtinis komitetas patvirtina savo darbo tvarkos taisykles ir prireikus jas atnaušina.

8. Jungtinis komitetas gali nuspręsti sudaryti darbo arba ekspertų grupę, kuri galėtų jam padėti atlikti jo funkcijas.“;

e) įterpiamas šis straipsnis:

„28a STRAIPSNIS

1. Nė viena šio Susitarimo nuostata nelaikoma reikalavimu, kad Šalis pateiktų įslaptintą informaciją, išskyrus atvejus, kai tai nustatyta į šio Susitarimo priedą įtrauktuose Sąjungos teisės aktuose.

2. Su įslaptinta informacija arba medžiaga, kurią Susitariančiosios Šalys suteikė ar kuria jos pasikeitė pagal šį Susitarimą, elgiama ir ji saugoma laikantis 2008 m. balandžio 28 d. Briuselyje priimto Šveicarijos Konfederacijos ir Europos Sąjungos susitarimo dėl keitimosi įslaptinta informacija saugumo procedūrų ir visų jam įgyvendinti skirtų saugumo priemonių.

3. Kad užtikrintų neskelbtinos neįslaptintos informacijos, kuria keičiasi Susitariančiosios Šalys, apsaugą, Jungtinis komitetas priima sprendimą dėl naudojimo nurodymų.“;

f) 34 straipsnis pakeičiamas taip:

„34 STRAIPSNIS

Šis Susitarimas taikomas teritorijoje, kurioje taikoma Europos Sąjungos sutartis ir Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV), tose Sutartyse nustatytais sąlygomis ir Šveicarijos teritorijoje.“.

2. Šio Susitarimo priedas iš dalies keičiamas taip:

a) tekstas po antrašte „PRIEDAS“ ir prieš paantraštę „1. Aviacijos liberalizavimas ir kitos civilinės aviacijos taisyklės“ pakeičiamas taip:

„A SKIRSNIS

– Jei techninėse adaptacijose nenumatyta kitaip, laikoma, kad į šį priedą įtrauktuose Sąjungos teisės aktuose nustatytos Sąjungos valstybių narių teisės ir pareigos taip pat yra Šveicarijos teisės ir pareigos. Ši nuostata taikoma visapusiškai laikantis šio Susitarimo institucinio protokolo.

- Nepažeidžiant šio Susitarimo 15 straipsnio, į šį priedą įtrauktuose Sąjungos teisės aktuose nurodyta sąvoka „Bendrijos oro vežėjas“ apima ir oro vežėją, kuriam išduota licencija oro susisiekimui vykdyti ir kurio pagrindinė verslo vieta bei, jeigu tokia yra, registruota buveinė yra Šveicarijoje pagal Reglamento (EB) Nr. 1008/2008 nuostatas. Nuorodos į Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 2407/92 laikomos nuorodomis į Reglamentą (EB) Nr. 1008/2008.
- Į šį priedą įtrauktuose Sąjungos teisės aktuose pateiktos nuorodos į Sutarties 81 ir 82 straipsnius ir SESV 101 ir 102 straipsnius laikomos nuorodomis į šio Susitarimo 8 ir 9 straipsnius.

B SKIRSNIS“;

- b) 2 skirsnio (Konkurencijos taisyklės) įrašo, kuriame nurodomas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 139/2004, įžanginė formuluotė „Pagal Susijungimų reglamento 4 straipsnio 5 dalį Europos bendrijai ir Šveicarijai taikomos toliau nurodytos nuostatos“ pakeičiama formuluote „Pagal Susijungimų reglamento 4 straipsnio 5 dalį taikomos toliau nurodytos nuostatos.“;
- c) 3 skirsnio (Aviacijos sauga) įrašas, kuriame nurodomas Reglamentas (ES) 2018/1139, iš dalies keičiamas taip:
 - i) išbraukiama ši pastraipa:

„Nepaisant Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimo dėl oro transporto priedo antrojoje įtraukoje nurodyto horizontalaus suderinimo, Reglamento (ES) 2018/1139 127 straipsnyje minimose Reglamento (ES) Nr. 182/2011 nuostatose daromos nuorodos į valstybes nares nėra laikomos nuorodomis į Šveicariją.“;

- ii) c punktas pakeičiamas taip:

„c)96 straipsnis papildomas šia pastraipa:

„Šveicarija Agentūrai ir jos personalui, kai jie vykdo oficialias su Agentūra susijusias funkcijas, suteikia A priede numatytas privilegijas ir imunitetus, kurie grindžiami Protokolo (Nr. 7) 1–6, 10–15, 17 ir 18 straipsniais. Nuorodos į atitinkamus to protokolo straipsnius pateikiamos informacijai skirtuose skliaustuose.“;

- d) 3 skirsnio (Aviacijos sauga) įrašo, kuriame nurodomas Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2019/945, pirmoje pastraipoje žodžiai „priedo antra įtrauka“ pakeičiami žodžiais „šio priedo A skirsnio pirma įtrauka“;
- e) 3 skirsnio (Aviacijos sauga) įrašo, kuriame nurodomas Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2019/947, pirmoje pastraipoje žodžiai „priedo antra įtrauka“ pakeičiami žodžiais „šio priedo A skirsnio pirma įtrauka“;
- f) 5 skirsnio (Oro eismo valdymas) įrašė, kuriame nurodomas Reglamentas (EB) Nr. 549/2004, išbraukiama ši pastraipa:

„Nepaisant Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimo dėl oro transporto priedo antrojoje įtraukoje nurodyto horizontalaus suderinimo, Reglamento (EB) Nr. 549/2004 5 straipsnyje ar toje nuostatoje minimo Sprendimo 1999/468/EB nuostatose daromos nuorodos į valstybes nares nėra laikomos nuorodomis į Šveicariją.“;

g) 9 skirsnio (Priedai) A punktas pakeičiamas taip:

„A. Privilegijos ir imunitetai“;

h) Šio priedo A priedas ir A priedo priedėlis pakeičiami šio Protokolo priedėlyje išdėstytu tekstu.

2 STRAIPSNIS

Įsigaliojimas

1. Susitariančiosios Šalys šį Protokolą ratifikuoja ar patvirtina pagal savo pačių nustatytas procedūras. Susitariančiosios Šalys praneša viena kitai apie šiam Protokolui įsigaliooti būtiną vidaus procedūrų užbaigimą.
2. Šis Protokolas įsigalioja pirmą kito mėnesio dieną praėjus mėnesiui po to, kai pateikiamas paskutinis pranešimas apie toliau išvardytas priemones:
 - a) Europos bendrijos bei jos valstybių narių ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimo dėl laisvo asmenų judėjimo institucinį protokolą;
 - b) Protokolą, kuriuo iš dalies keičiamas Europos bendrijos bei jos valstybių narių ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimas dėl laisvo asmenų judėjimo;
 - c) Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimo dėl oro transporto institucinį protokolą;

- d) Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimo dėl oro transporto protokolą dėl valstybės pagalbos;
- e) Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimo dėl krovinių ir keleivių vežimo geležinkeliu ir keliais institucinį protokolą;
- f) Protokolą, kuriuo iš dalies keičiamas Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimas dėl krovinių ir keleivių vežimo geležinkeliu ir keliais;
- g) Susitarimo tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos dėl krovinių ir keleivių vežimo geležinkeliu ir keliais protokolą dėl valstybės pagalbos;
- h) Protokolą, kuriuo iš dalies keičiamas Susitarimas tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos dėl prekybos žemės ūkio produktais;
- i) Susitarimo tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos dėl atitikties įvertinimo abipusio pripažinimo institucinį protokolą;
- j) Protokolą, kuriuo iš dalies keičiamas Susitarimas tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimo dėl atitikties įvertinimo abipusio pripažinimo;
- k) Europos Sąjungos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimą dėl Šveicarijos reguliaraus finansinio įnašo ekonominiams ir socialiniams skirtumams Europos Sąjungoje mažinti;
- l) Europos Sąjungos bei Europos atominės energijos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimą dėl Šveicarijos Konfederacijos dalyvavimo Sąjungos programose;

- m) Europos Sąjungos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimą dėl Šveicarijos Konfederacijos dalyvavimo Europos Sąjungos kosmoso programos agentūros veikloje sąlygų.

Priimta [vieta] [data] dviem egzemplioriais airių, anglų, bulgarų, čekų, danų, estų, graikų, ispanų, italų, kroatų, latvių, lenkų, lietuvių, maltiečių, nyderlandų, portugalų, prancūzų, rumunų, slovakių, slovėnų, suomių, švedų, vengrų ir vokiečių kalbomis, kiekvienas tekstas yra vienodai autentiškas.

TAI PALIUDYDAMI, toliau nurodyti deramai įgalioti asmenys pasirašė šį Protokolą.

(Parašams skirta skiltis (toliau išdėstyta formuluote, visomis 24 ES kalbomis: „Europos Sąjungos vardu“ ir „Šveicarijos Konfederacijos vardu“))

„A PRIEDAS

Privilegijos ir imunitetai

1 STRAIPSNIS

(atitinka Protokolo (Nr. 7) 1 straipsnį)

Agentūros patalpos ir pastatai yra neliečiami. Juose neatliekama krata, jie nerekvizuojami, nekonskiskuojami ar neeksproprijuojami. Be Europos Sąjungos Teisingumo Teismo leidimo Agentūros nuosavybei ir turtui negali būti taikomos jokios administracinės ar teisinės suvaržymo priemonės.

2 STRAIPSNIS

(atitinka Protokolo (Nr. 7) 2 straipsnį)

Agentūros archyvai yra neliečiami.

3 STRAIPSNIS

(atitinka Protokolo (Nr. 7) 3 ir 4 straipsnius)

1. Agentūra, jos turtas, pajamos ir kita nuosavybė yra atleidžiami nuo visų tiesioginių mokesčių.
2. Iš Šveicarijos į Agentūrą eksportuojamoms prekėms ir paslaugoms, kuriomis ji oficialiai naudojasi, arba Šveicarijoje Agentūrai tiekiamoms prekėms ir teikiamoms paslaugoms netaikomos jokios netiesioginės rinkliavos ir mokesčiai.
3. Nuo PVM atleidžiama tuo atveju, jei sąskaitoje faktūroje ar ją atitinkančiame dokumente nurodyta bendra faktinė prekių ir paslaugų pirkimo kaina yra ne mažesnė kaip vienas šimtas Šveicarijos frankų (įskaitant mokestį). Agentūros oficialiam naudojimui skirtiems daiktams netaikomi jokie muitai, importo ir eksporto draudimai bei apribojimai; taip importuotų daiktų Šveicarijoje negalima nei mokamai, nei nemokamai perleisti kitiems, išskyrus atvejus, kai tai daroma Šveicarijos Vyriausybės patvirtintomis sąlygomis.
4. Atleidimas nuo PVM, akcizo ir kitų netiesioginių mokesčių įgyvendinamas sugrąžinant sumokėtą mokestį, prekių tiekėjui arba paslaugų teikėjui pateikus tuo tikslu Šveicarijos parengtas formas.
5. Atsiskaitant už komunalines paslaugas, netaikomos jokios mokesčių ir rinkliavų lengvatos.

4 STRAIPSNIS

(atitinka Protokolo (Nr. 7) 5 straipsnį)

Oficialiai Agentūros komunikacijai ir visų jos dokumentų perdavimui Šveicarijoje galioja tos pačios nuostatos kaip toje valstybėje esančioms diplomatinėms atstovybėms.

Oficiali Agentūros korespondencija ir kita oficiali komunikacija necenzūruojamos.

5 STRAIPSNIS

(atitinka Protokolo (Nr. 7) 6 straipsnį)

Agentūros nariams ir tarnautojams išduoti Sąjungos *laissez-passer* pripažįstami galiojančiais kelionės dokumentais Šveicarijos teritorijoje. Šie *laissez-passer* pareigūnams ir kitiems tarnautojams išduodami pagal Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatus ir kitų tarnautojų įdarbinimo sąlygas (Reglamentas Nr. 31 (EEB), 11 (EAEB), nustatantis Europos ekonominės bendrijos ir Europos atominės energijos bendrijos pareigūnų tarnybos nuostatus ir kitų tarnautojų įdarbinimo sąlygas, (OL 45, 1962 6 14, p. 1385), įskaitant visus vėlesnius pakeitimus).

6 STRAIPSNIS

(atitinka Protokolo (Nr. 7) 10 straipsnį)

Agentūros darbe dalyvaujantys Sąjungos valstybių narių atstovai, jų patarėjai ir techniniai ekspertai, eidami savo pareigas ir vykdami į susitikimų vietą Šveicarijoje bei grįždami iš jos, naudojami visomis įprastomis privilegijomis, imunitetais ir lengvatomis.

7 STRAIPSNIS

(atitinka Protokolo (Nr. 7) 11 straipsnį)

Agentūros pareigūnams ir kitiems tarnautojams, nepriklausomai nuo jų pilietybės, Šveicarijos teritorijoje:

- a) pagal Sutarčių nuostatas dėl pareigūnų ir kitų tarnautojų atsakomybės Sąjungai ir dėl Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisdikcijos spręsti Sąjungos ir jos pareigūnų bei kitų tarnautojų ginčus suteikiamas imunitetas, saugantis nuo patraukimo teisinėn atsakomybėn už einant pareigas atliktus veiksmus, įskaitant pasakytas ar rašytines kalbas. Šis imunitetas lieka galioti ir jiems nustojus eiti pareigas;
- b) kartu su sutuoktiniu ir išlaikomais šeimos nariais netaikomi imigracijos apribojimai bei užsieniečių registracijos formalumai;

- c) taikant valiutų ar jų keitimo taisykles, sudaromos tokios pat sąlygos, kokios toje šalyje paprastai yra sudaromos tarptautinių organizacijų pareigūnams;
- d) pirmą kartą atvykstant į Šveicariją eiti pareigų, suteikiama teisė be maito importuoti savo baldus ir turtą, taip pat be maito, toje šalyje baigus eiti pareigas, iš tos šalies reeksportuoti savo baldus ir turtą, abiem atvejais laikantis Šveicarijos Vyriausybės nustatytų privalomų sąlygų;
- e) suteikiama teisė asmeniniam naudojimui be maito importuoti ir vėliau reeksportuoti automobilį, įsigytą pagal vidaus rinkos sąlygas šalyje, kurioje gyveno prieš tai, arba šalyje, kurios piliečiai jie yra, abiem atvejais laikantis Šveicarijos Vyriausybės nustatytų privalomų sąlygų.

8 STRAIPSNIS

(atitinka Protokolo (Nr. 7) 12 straipsnį)

Laikydami si Sąjungos teisėje nustatytų sąlygų ir tvarkos, Agentūros pareigūnai ir kiti tarnautojai moka Sąjungai mokesčius nuo iš Agentūros gaunamų atlyginimų, darbo užmokesčio ir atlygių.

Iš Agentūros gaunamiems atlyginimams, darbo užmokesčiui ir atlygiams netaikomi Šveicarijos federaliniai, kantonų ir savivaldybių mokesčiai.

9 STRAIPSNIS

(atitinka Protokolo (Nr. 7) 13 straipsnį)

Pajamų mokesčio, turto mokesčio ir palikimo mokesčio taikymo tikslais ir Šveicarijos bei Sąjungos valstybių narių pasirašytų sutarčių dėl dvigubo apmokestinimo išvengimo taikymo tikslais Agentūros pareigūnai ir kiti tarnautojai, kurie vien todėl, kad eina pareigas Agentūros tarnyboje, tuo momentu, kai pradėjo eiti pareigas Agentūroje, įgyja gyvenamąją vietą Šveicarijos teritorijoje mokesčių mokėjimo tikslais, yra tiek Šveicarijoje, tiek nuolatinės gyvenamosios vietos mokesčių mokėjimo tikslais šalyje laikomi išlaikiusiais nuolatinę gyvenamąją vietą pastarojoje šalyje, jei ši yra Sąjungos valstybė narė. Ši nuostata taikoma ir sutuoktiniui, jei šis atskirai neužsiima apmokama veikla, bei vaikams, kuriuos išlaiko ir kuriais rūpinasi šiame straipsnyje minimi asmenys.

Pirmoje pastraipoje nurodytiems asmenims priklausantis Šveicarijoje esantis kilnojamasis turtas yra atleidžiamas nuo Šveicarijoje taikomų palikimo mokesčių; apskaičiuojant palikimo mokestį, tokia nuosavybė yra laikoma esančia nuolatinės gyvenamosios vietos mokesčių mokėjimo tikslais šalyje, atsižvelgiant į trečiųjų valstybių teises ir į galimą tarptautinių sutarčių dėl dvigubo apmokestinimo nuostatų taikymą.

Taikant šio straipsnio nuostatas, neatsižvelgiama į nuolatinės gyvenamąsias vietas, kurias minėti asmenys įgijo vien todėl, kad eina pareigas kitose tarptautinėse organizacijose.

10 STRAIPSNIS

(atitinka Protokolo (Nr. 7) 14 straipsnį)

Sąjungos teisėje nustatoma Sąjungos pareigūnų ir kitų tarnautojų socialinio draudimo išmokų sistema.

Todėl Agentūros pareigūnai ir kiti tarnautojai, kuriems jau taikoma Sąjungos pareigūnų ir kitų tarnautojų socialinio draudimo išmokų sistema, neprivalo priklausyti Šveicarijos socialinės apsaugos sistemai. Kartu su Agentūros darbuotojais gyvenantiems šeimos nariams, kurie nėra įdarbinti kito darbdavio nei Agentūra ir negauna socialinio draudimo išmokų iš kurios nors Sąjungos valstybės narės arba Šveicarijos, taikoma Sąjungos pareigūnų ir kitų tarnautojų socialinio draudimo išmokų sistema.

11 STRAIPSNIS

(atitinka Protokolo (Nr. 7) 15 straipsnį)

Sąjungos teisėje nustatomos Agentūros pareigūnų ir kitų tarnautojų, kuriems taikomos visos arba kai kurios 7, 8 ir 9 straipsnių nuostatos, kategorijos.

Prie tokių kategorijų priskirtų pareigūnų ir kitų tarnautojų vardai, pavardės, pareigybių lygiai ir adresai periodiškai pranešami Šveicarijai.

12 STRAIPSNIS

(atitinka Protokolo (Nr. 7) 17 straipsnį)

Privilegijos, imunitetai ir lengvatos Agentūros pareigūnams ir kitiems tarnautojams suteikiami tik Agentūros interesais.

Agentūra privalo atšaukti savo pareigūno ar kito tarnautojo imunitetą, jei, tos Agentūros nuomone, tokio imuniteto atšaukimas neprieštarauja Agentūros interesams.

13 STRAIPSNIS

(atitinka Protokolo (Nr. 7) 18 straipsnį)

Agentūra, taikydama šį A priedą, bendradarbiauja su atsakingomis Šveicarijos arba Sąjungos valstybių narių institucijomis.“.

SUSITARIMO TARP
EUROPOS BENDRIJOS
IR ŠVEICARIJOS KONFEDERACIJOS
DĖL ORO TRANSPORTO
INSTITUCINIS PROTOKOLAS

EUROPOS SĄJUNGA (toliau – Sąjunga)

ir

ŠVEICARIJOS KONFEDERACIJA (toliau – Šveicarija),

toliau – Susitariančiosios Šalys,

KADANGI Sąjunga ir Šveicarija yra saistomos daugelio įvairių sričių dvišalių susitarimų, kuriuose nustatytos konkrečios teisės ir pareigos, tam tikrais atžvilgiais panašios į Sąjungoje nustatytas teises ir pareigas,

PRISIMINDAMOS, kad tų dvišalių susitarimų tikslas – didinti Europos konkurencingumą ir užtikrinti glaudesnius ekonominius Susitariančiųjų Šalių tarpusavio ryšius, grindžiamus lygybe, abipusiškumu ir bendra jų lengvatų, teisių ir pareigų pusiausvyra,

PASIRYŽUSIOS stiprinti ir intensyvinti Šveicarijos veikimą Sąjungos vidaus rinkoje pagal tas pačias taisykles, kurios taikomos vidaus rinkai, išsaugodamos savo bei savo institucijų nepriklausomumą ir, kiek tai susiję su Šveicarija, laikydamosi principų, kylančių dėl tiesioginės demokratijos, federalizmo ir sektorinio jos veikimo vidaus rinkoje pobūdžio,

DAR KARTĄ PATVIRTINDAMOS, kad Šveicarijos Federalinio Aukščiausiojo Teismo ir visų kitų Šveicarijos teismų, taip pat valstybių narių teismų ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo kompetencija aiškinti šį Susitarimą konkrečiais atvejais yra išlaikoma,

SUVOKDAMOS, kad būtina užtikrinti vienodumą su vidaus rinka susijusiose srityse, kuriose Šveicarija veikia dabar ir veiks ateityje,

SUSITARĖ:

1 SKYRIUS

BENDROSIOS NUOSTATOS

1 STRAIPSNIS

Tikslai

1. Šio Protokolo tikslas – Susitariančiosioms Šalims ir ekonominės veiklos vykdytojams bei asmenims užtikrinti didesnę teisinę tikrumą, vienodą požiūrį ir vienodas sąlygas su vidaus rinka susijusioje srityje, kuriai taikomas 1999 m. birželio 21 d. Liuksemburge pasirašytas Susitarimas tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos dėl oro transporto (toliau – Susitarimas).
2. Šiuo tikslu šiame Protokole nustatomi nauji instituciniai sprendimai, kuriais sudaromos sąlygos nuolat ir darniai stiprinti Susitariančiųjų Šalių ekonominius santykius. Atsižvelgiant į tarptautinės teisės principus ir nekeičiant Susitarimo taikymo srities ar tikslų, šiame Protokole visų pirma nustatomi Susitarimui įgyvendinti reikalingi instituciniai sprendimai, kurie yra bendri dvišaliams susitarimams, sudarytiems ar sudarysimiems su vidaus rinka susijusiose srityse, kuriose veikia Šveicarija, t. y.:
 - a) Susitarimo suderinimo su jo taikymui aktualiais Sąjungos teisės aktais procedūra;
 - b) vienodas Susitarimo ir Sąjungos teisės aktų, į kuriuos Susitarime daroma nuoroda, aiškinimas ir taikymas;

- c) Susitarimo taikymas ir jo priežiūra ir
- d) ginčų sprendimas pagal Susitarimą.

2 STRAIPSNIS

Ryšys su Susitarimu

- 1. Šis Protokolas, jo priedas ir priedėlis yra neatskiriama Susitarimo dalis.
- 2. Šiuo Protokolu panaikinamos toliau išvardytos Susitarimo nuostatos:
 - a) 1 straipsnio 2 dalis;
 - b) 17 straipsnis,
 - c) 18 straipsnio 1 dalis;
 - d) 22 straipsnis;
 - e) 23 straipsnis;
 - f) 29 straipsnis;
 - g) 30 straipsnio 2 dalis;

- h) 31 straipsnis ir
 - i) 35 straipsnio 2 dalis.
3. Nuorodos į Europos bendriją arba Bendriją Susitarime laikomos nuorodomis į Sąjungą.

3 STRAIPSNIS

Su vidaus rinka susijusių sričių,
kuriose veikia Šveicarija, dvišaliai susitarimai

1. Esami ir būsimi dvišaliai Sąjungos ir Šveicarijos su vidaus rinka susijusių sričių, kuriose Šveicarija veikia, tarpusavio susitarimai laikomi nuoseklia visuma, kuria užtikrinama Sąjungos ir Šveicarijos tarpusavio teisių bei pareigų pusiausvyra.
2. Susitarimas laikomas su vidaus rinka susijusios srities, kurioje veikia Šveicarija, dvišaliu susitarimu.

2 SKYRIUS

SUSITARIMO SUDERINIMAS SU SĄJUNGOS TEISĖS AKTAIS

4 STRAIPSNIS

Dalyvavimas rengiant Sąjungos teisės aktus (sprendimų formavimas)

1. Pagal Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) rengdama pasiūlymą dėl Sąjungos teisės akto Susitarimo taikymo srityje, Europos Komisija (toliau – Komisija) apie tai praneša Šveicarijai ir neoficialiai konsultuojasi su Šveicarijos ekspertais tokiu pat būdu, kokiu prašo Sąjungos valstybių narių ekspertų pateikti nuomonę rengdama savo pasiūlymus. Preliminarus pasikeitimas nuomonėmis bet kurios Susitariančiosios Šalies prašymu vyksta Jungtiniame komitete.

Svarbiais etapo, einančio prieš Sąjungai priimant teisės aktą, momentais Susitariančiosios Šalys vienos iš jų prašymu dar kartą konsultuojasi Jungtiniame komitete, nuolat viena kitą informuodamos ir konsultuodamos.

2. Pagal SESV rengdama į Susitarimo taikymo sritį patenkančių pagrindinių Sąjungos teisės aktų deleguotuosius aktus, Komisija užtikrina, kad Šveicarija kuo plačiau dalyvautų rengiant jų projektus, ir konsultuojasi su Šveicarijos ekspertais tuo pačiu pagrindu, kuriuo ji konsultuojasi su Sąjungos valstybių narių ekspertais.

3. Pagal SESV rengdama į Susitarimo taikymo sritį patenkančių pagrindinių Sąjungos teisės aktų įgyvendinimo aktus, Komisija užtikrina, kad Šveicarija kuo plačiau dalyvautų rengiant jų projektus, kurie vėliau bus pateikti komitetams, padedantiems Komisijai naudotis jos gyvendinimo įgaliojimais, ir konsultuojasi su Šveicarijos ekspertais tuo pačiu pagrindu, kuriuo ji konsultuojasi su Sąjungos valstybių narių ekspertais.
4. Šveicarijos ekspertai dalyvauja komitetų, kuriems netaikomos 2 ir 3 dalys, darbe, kai to reikia tinkamam Susitarimo veikimui užtikrinti. Jungtinis komitetas sudaro ir atnaujiną tų komitetų ir, kai tinkama, kitų panašių komitetų sąrašą.
5. Šis straipsnis netaikomas Sąjungos teisės aktams ir jų nuostatoms, kuriems taikoma 5 straipsnio 7 dalyje nurodyta išimtis.

5 STRAIPSNIS

Sąjungos teisės aktų įtraukimas

1. Siekdamas teisinio tikrumo ir teisės aktų, priimamų su vidaus rinka susijusioje srityje, kurioje Šveicarija veikia pagal Susitarimą, vientisumo, Šveicarija ir Sąjunga užtikrina, kad Susitarimo taikymo srityje priimti Sąjungos teisės aktai po jų priėmimo būtų kuo greičiau įtraukti į Susitarimą.
2. Į Susitarimą pagal 4 dalį įtraukti Sąjungos teisės aktai dėl jų įtraukimo į Susitarimą tampa Šveicarijos teisinės sistemos dalimi, atitinkamais atvejais atsižvelgiant į adaptacijas, dėl kurių sprendimą priima Jungtinis komitetas.

3. Priėmusi teisės aktą Susitarimo taikymo srityje, Sąjunga apie tai kuo greičiau praneša Šveicarijai per Jungtinį komitetą. Bet kurios Susitariančiosios Šalies prašymu Jungtinis komitetas surengia pasikeitimą nuomonėmis tuo klausimu.
4. Jungtinis komitetas, veikdamas pagal 1 dalį, kuo greičiau priima sprendimą iš dalies pakeisti Susitarimo priedą, įskaitant būtinas adaptacijas.
5. Nedarant poveikio 1 ir 2 dalims, jei tai būtina siekiant užtikrinti Susitarimo ir jo priedo, iš dalies pakeisto pagal 4 dalį, suderinamumą, Jungtinis komitetas gali pasiūlyti persvarstytą Susitarimo redakciją, o Susitariančiosios Šalys ją turi patvirtinti pagal savo vidaus procedūras.
6. Susitarime pateiktos nuorodos į nebegaliojančius Sąjungos teisės aktus laikomos nuorodomis į Sąjungos teisės aktus, kuriais tie aktai panaikinami, įtrauktus į Susitarimo priedą, nuo tada, kai įsigalioja Jungtinio komiteto sprendimas dėl Susitarimo priedo atitinkamo dalinio pakeitimo pagal 4 dalį, nebent tame sprendime būtų nustatyta kitaip.
7. 1 dalyje nustatyta pareiga netaikoma Europos Sąjungos teisės aktams ir jų nuostatoms, kurie patenka į išimties taikymo sritį. Šiame Susitarime išimtis nenumatoma.
8. Laikantis 6 straipsnio, pagal 4 dalį priimti Jungtinio komiteto sprendimai įsigalioja nedelsiant, tačiau jokių būdu ne anksčiau nei dieną, kurią atitinkamas Sąjungos teisės aktas pradėdamas taikyti Sąjungoje.
9. Per visą šiame straipsnyje nustatytą procedūrą Susitariančiosios Šalys gera valia bendradarbiauja, kad palengvintų sprendimų priėmimą.

6 STRAIPSNIS

Šveicarijos konstitucinių pareigų vykdymas

1. Per 5 straipsnio 3 dalyje nurodytą pasikeitimą nuomonėmis Šveicarija informuoja Sąjungą, ar ji turi įvykdyti konstitucines pareigas, kad 5 straipsnio 4 dalyje nurodytas sprendimas taptų privalomas.
2. Jei 5 straipsnio 4 dalyje nurodytas sprendimas taps privalomas tik Šveicarijai įvykdžius konstitucines pareigas, jai suteikiamas ne ilgesnis kaip dvejų metų terminas nuo 1 dalyje nustatytos informacijos pateikimo dienos, išskyrus atvejus, kai pradama referendumo procedūra, – tokiu atveju šis terminas pratęsiamas vienais metais.
3. Kol Šveicarija praneš, kad ji įvykdė konstitucines pareigas, Susitariančiosios Šalys 5 straipsnio 4 dalyje nurodytą sprendimą taiko laikinai, išskyrus atvejus, kai Šveicarija informuoja Sąjungą, kad sprendimo laikinai taikyti neįmanoma, ir nurodo to priežastis.

Sprendimas jokių būdu nepradedamas laikinai taikyti iki dienos, kurią atitinkamas Sąjungos teisės aktas pradamas taikyti Sąjungoje.
4. Įvykdžiusi 1 dalyje nurodytas konstitucines pareigas, Šveicarija apie tai nedelsdama praneša Sąjungai per Jungtinį komitetą.
5. Sprendimas įsigalioja tą dieną, kurią pateikiamas 4 dalyje numatytas pranešimas, tačiau jokių būdu ne anksčiau nei dieną, kurią atitinkamas Sąjungos teisės aktas pradamas taikyti Sąjungoje.

3 SKYRIUS

SUSITARIMO AIŠKINIMAS IR TAIKYMAS

7 STRAIPSNIS

Vienodo aiškinimo principas

1. Siekiant 1 straipsnyje nustatytų tikslų ir laikantis tarptautinės viešosios teisės principų, su vidaus rinka susijusių sričių, kuriose veikia Šveicarija, dvišaliai susitarimai ir Sąjungos teisės aktai, į kuriuos tokiuose susitarimuose daroma nuoroda, vienodai aiškinami ir taikomi su vidaus rinka susijusiose srityse, kuriose veikia Šveicarija.
2. Sąjungos teisės aktai, į kuriuos Susitarime daroma nuoroda, ir Susitarimo nuostatos tiek, kiek jų taikymas susijęs su Sąjungos teisės sąvokomis, aiškinami ir taikomi laikantis Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudencijos, galiojančios prieš pasirašant Susitarimą arba jį pasirašius.

8 STRAIPSNIS

Veiksmingo ir darnaus taikymo principas

1. Komisija ir Šveicarijos kompetentingos institucijos bendradarbiauja tarpusavyje ir padeda viena kitai užtikrinti Susitarimo taikymo priežiūrą. Jos gali keistis informacija apie Susitarimo taikymo priežiūros veiklą. Jos gali keistis nuomonėmis ir aptarti abipusio intereso klausimus.
2. Kiekviena Susitariančioji Šalis imasi tinkamų priemonių veiksmingam ir darniam Susitarimo taikymui jos teritorijoje užtikrinti.
3. Susitarimo taikymo priežiūrą Susitariančiosios Šalys vykdo kartu Jungtiniame komitete.

Jei Komisija arba Šveicarijos kompetentingos institucijos sužino apie neteisingo taikymo atvejį, klausimas gali būti perduotas Jungtiniam komitetui, kad jis rastų priimtina sprendimą.

4. Komisija ir Šveicarijos kompetentingos institucijos stebi, kaip Susitarimą taiko kita Susitariančioji Šalis. Taikoma 10 straipsnyje nustatyta procedūra.

Jei veiksmingam ir darniam Susitarimo taikymui užtikrinti būtina tam tikra Sąjungos institucijų priežiūros vykdymo kompetencija vienos Susitariančiosios Šalies atžvilgiu, pavyzdžiui, įgaliojimai atlikti tyrimus ir priimti sprendimus, tokia kompetencija turi būti konkrečiai numatyta Susitarime.

9 STRAIPSNIS

Išskirtinumo principas

Susitariančiosios Šalys įsipareigoja ginčo dėl Susitarimo ir Sąjungos teisės aktų, į kuriuos Susitarime daroma nuoroda, aiškinimo ar taikymo arba, kai taikytina, dėl Komisijos sprendimo, priimto remiantis Susitarimu, atitikties Susitarimui nespresti kitais būdais nei nustatyta šiame Protokole.

10 STRAIPSNIS

Procedūra, taikoma kilus aiškinimo ar taikymo sunkumų

1. Jei aiškinant ar taikant Susitarimą arba Sąjungos teisės aktą, į kurį Susitarime daroma nuoroda, kyla sunkumų, Susitariančiosios Šalys konsultuojasi tarpusavyje Jungtiniame komitete, kad rastų abiem pusėms priimtina sprendimą. Šiuo tikslu Jungtiniam komitetui pateikiami visi naudingi informacijos elementai, kad jis galėtų išsamiai išnagrinėti padėtį. Jungtinis komitetas išnagrinėja visas galimybes toliau užtikrinti tinkamą Susitarimo veikimą.
2. Jei Jungtiniam komitetui 1 dalyje nurodyto sunkumo nepavyksta pašalinti per tris mėnesius nuo dienos, kurią jam apie tą sunkumą buvo pranešta, bet kuri iš Susitariančiųjų Šalių gali prašyti, kad ginčą spręstų arbitražo teismas pagal priedėlyje nustatytas taisykles.

3. Jei ginčo metu iškyla klausimas dėl 7 straipsnio 2 dalyje nurodytos nuostatos aiškinimo arba taikymo ir jei tą nuostatą būtina išaiškinti tam, kad arbitražo teismas galėtų išspręsti ginčą ir priimti sprendimą, jis šį klausimą perduoda Europos Sąjungos Teisingumo Teismui.

Jei ginčo metu iškyla klausimas dėl nuostatos, kuriai taikoma 5 straipsnio 7 dalyje nurodyta pareigos atlikti dinamišką suderinimą išimtis, aiškinimo arba taikymo ir jei ginčas nėra susijęs su Sąjungos teisės sąvokų aiškinimu arba taikymu, arbitražo teismas ginčą išsprendžia nesikreipdamas į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą.

4. Jei arbitražo teismas perduoda klausimą Europos Sąjungos Teisingumo Teismui pagal 3 dalį:

- a) Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimas arbitražo teismui yra privalomas ir
- b) Šveicarija naudojasi tokiomis pačiomis teisėmis kaip ir valstybės narės bei Sąjungos institucijos ir jai Europos Sąjungos Teisingumo Teisme *mutatis mutandis* taikomos tos pačios procedūros.

5. Kiekviena Susitariančioji Šalis imasi visų būtinų priemonių, kad arbitražo teismo sprendimo būtų sąžiningai laikomasi.

Susitariančioji Šalis, kuri, kaip pripažino arbitražo teismas, nesilaikė Susitarimo, per Jungtinį komitetą informuoja kitą Susitariančiąją Šalį apie priemones, kurių ji ėmėsi arbitražo teismo sprendimui įvykdyti.

11 STRAIPSNIS

Kompensacinės priemonės

1. Jei Susitariančioji Šalis, kuri, kaip pripažino arbitražo teismas, nesilaikė Susitarimo, per pagrįstą laikotarpį, nustatytą pagal priedėlio IV.2 straipsnio 6 dalį, nepraneša kitai Susitariančiajai Šaliai apie priemones, kurių ji ėmėsi arbitražo teismo sprendimui įvykdyti, arba jei kita Susitariančioji Šalis mano, kad priemonės, apie kurias pranešta, neatitinka arbitražo teismo sprendimo, ta kita Susitariančioji Šalis pagal Susitarimą arba bet kurį kitą su vidaus rinka susijusios srities, kurioje veikia Šveicarija, dvišalį susitarimą gali priimti proporcingas kompensacines priemones (toliau – kompensacinės priemonės), kad atkurtų galimai sutrikusią pusiausvyrą. Apie tas kompensacines priemones ji praneša Susitariančiajai Šaliai, kuri, kaip pripažino arbitražo teismas, nesilaikė Susitarimo, ir tame pranešime jas išsamiai apibūdina. Tos kompensacinės priemonės įsigalioja praėjus trimis mėnesiams nuo šio pranešimo dienos.
2. Jei per vieną mėnesį nuo pranešimo apie numatomas kompensacines priemones dienos Jungtinis komitetas nepriima sprendimo sustabdyti tų kompensacinių priemonių taikymą, iš dalies jas pakeisti arba panaikinti, bet kuri Susitariančioji Šalis klausimą dėl tų kompensacinių priemonių proporcingumo gali pateikti arbitražo teismui pagal priedėlį.
3. Arbitražo teismas priima sprendimą per priedėlio III.8 straipsnio 4 dalyje nustatytą terminą.
4. Kompensacinės priemonės netaikomos atgaline data. Visų pirma išsaugomos teisės ir pareigos, kurias asmenys ir ekonominės veiklos vykdytojai įgijo prieš įsigaliojant kompensacinėms priemonėms.

12 STRAIPSNIS

Jurisdikcijų bendradarbiavimas

1. Kad paskatintų vienodą aiškinimą, Šveicarijos Federalinis Aukščiausiasis Teismas ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismas susitaria dėl dialogo ir jo sąlygų.
2. Šveicarija turi teisę pateikti bylos pareiškimus arba rašytines pastabas Europos Sąjungos Teisingumo Teismui tais atvejais, kai Sąjungos valstybės narės teismas pateikia Europos Sąjungos Teisingumo Teismui klausimą dėl Susitarimo ar jame nurodyto Sąjungos teisės akto nuostatos aiškinimo ir paprašo dėl jo priimti prejudicinį sprendimą.

4 SKYRIUS

KITOS NUOSTATOS

13 STRAIPSNIS

Finansinis įnašas

1. Šveicarija prisideda prie Sąjungos agentūrų, informacinių sistemų ir kitos priedo 1 straipsnyje išvardytos veiklos, kurioje ji turi galimybę dalyvauti, finansavimo pagal šį straipsnį ir priedą.

Jungtinis komitetas gali priimti sprendimą priedą iš dalies pakeisti.

2. Sąjunga gali bet kuriuo metu sustabdyti Šveicarijos dalyvavimą šio straipsnio 1 dalyje nurodytoje veikloje, jei Šveicarija nesilaiko mokėjimo termino pagal priedo 2 straipsnyje nustatytas mokėjimo sąlygas.

Jei Šveicarija nesilaiko nustatyto mokėjimo termino, Sąjunga jai išsiunčia oficialų priminimo raštą. Jei per 30 dienų nuo to oficialaus priminimo rašto gavimo dienos nesumokama visa suma, Sąjunga gali sustabdyti Šveicarijos dalyvavimą atitinkamoje veikloje.

3. Finansinis įnašas mokamas kaip suma, kurią sudaro:

a) veiklos įnašas ir

b) dalyvavimo mokestis.

4. Finansinis įnašas mokamas kaip metinis finansinis įnašas Komisijos pateiktuose mokėjimo reikalavimuose nurodytomis dienomis.

5. Veiklos įnašas apskaičiuojamas naudojant įnašo raktą, kuris nustatomas kaip Šveicarijos bendrojo vidaus produkto (toliau – BVP) rinkos kainomis ir Sąjungos BVP rinkos kainomis santykis.

Tuo tikslu Susitariančiųjų Šalių BVP rinkos kainomis duomenys yra Europos Sąjungos statistikos tarnybos (Eurostato) metų, kuriais atliekamas metinis mokėjimas, sausio 1 d. pateikti naujausi BVP rinkos kainomis duomenys, parengti tinkamai atsižvelgiant į 2004 m. spalio 26 d. Liuksemburge priimtą Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimą dėl bendradarbiavimo statistikos srityje. Jei tas susitarimas nustoja būti taikomas, Šveicarijos BVP laikomas tas, kuris nustatytas remiantis Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos pateiktais duomenimis.

6. Kiekvienai Sąjungos agentūrai skirtas veiklos įnašas apskaičiuojamas taikant įnašo raktą jos metiniam patvirtintam biudžetui, įtrauktam į atitinkamą (-as) konkrečių metų Sąjungos biudžeto subsidijų eilutę (-es), atsižvelgiant į tai agentūrai skirtą patikslintą veiklos įnašą, apibrėžtą priedo 1 straipsnyje.

Informacinėms sistemoms ir kitai veiklai skirtas veiklos įnašas apskaičiuojamas taikant įnašo raktą atitinkamam konkrečių metų biudžetui, nustatytam biudžeto vykdymo dokumentuose, pavyzdžiui, darbo programose ar sutartyse.

Visos orientacinės sumos grindžiamos įsipareigojimų asignavimais.

7. Metinis dalyvavimo mokestis yra lygus 4 % metinio veiklos įnašo, apskaičiuoto pagal 5 ir 6 dalis.

8. Komisija teikia Šveicarijai tinkamą informaciją, susijusią su jos finansinio įnašo apskaičiavimu. Ta informacija teikiama deramai atsižvelgiant į Sąjungos konfidencialumo ir duomenų apsaugos taisykles.

9. Visi Šveicarijos finansiniai įnašai arba Sąjungos mokėjimai mokami ir mokėtinai arba gautinos sumos apskaičiuojamos eurai.

10. Jei šio Protokolo įsigaliojimo data nesutampa su kalendorinių metų pradžia, Šveicarijos atitinkamų metų veiklos įnašas tikslinamas laikantis priedo 5 straipsnyje nustatytos mokėjimo metodikos ir sąlygų.

11. Išsamios šio straipsnio taikymo nuostatos išdėstytos priede.

12. Praėjus trejiems metams nuo šio Protokolo įsigaliojimo, o vėliau – kas trejus metus, Jungtinis komitetas peržiūri priedo 1 straipsnyje apibrėžtas Šveicarijos dalyvavimo sąlygas ir prireikus jas patikslina.

14 STRAIPSNIS

Nuorodos į teritorijas

Kai į Susitarimą įtrauktuose Sąjungos teisės aktuose pateikiamos nuorodos į Europos Sąjungos, Sąjungos, bendrosios rinkos arba vidaus rinkos teritoriją, tos nuorodos Susitarimo taikymo tikslais suprantamos kaip nuorodos į teritorijas, nurodytas Susitarimo 34 straipsnyje.

15 STRAIPSNIS

Nuorodos į Sąjungos valstybių narių piliečius

Kai į Susitarimą įtrauktuose Sąjungos teisės aktuose pateikiamos nuorodos į Sąjungos valstybių narių piliečius, tos nuorodos Susitarimo taikymo tikslais suprantamos kaip nuorodos į Sąjungos valstybių narių ir Šveicarijos piliečius.

16 STRAIPSNIS

Sjungos teisės aktų įsigaliojimas ir įgyvendinimas

Į Susitarimą įtrauktų Sąjungos teisės aktų nuostatos dėl jų įsigaliojimo arba įgyvendinimo šio Susitarimo taikymo tikslais nėra aktualios.

Laikas, per kurį Šveicarijoje turi įsigalioti ir būti įgyvendinti sprendimai, kuriais į Susitarimą įtraukiami Sąjungos teisės aktai, ir data, iki kurios tai turi būti padaryta, nustatomi remiantis 5 straipsnio 8 dalimi ir 6 straipsnio 5 dalimi, taip pat nuostatomis dėl pereinamojo laikotarpio priemonių.

17 STRAIPSNIS

Sjungos teisės aktų adresatai

Į Susitarimą įtrauktų Sąjungos teisės aktų nuostatos, kuriomis nurodoma, kad tie teisės aktai skirti Sąjungos valstybėms narėms, šio Susitarimo taikymo tikslais nėra aktualios.

5 SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

18 STRAIPSNIS

Igyvendinimas

1. Susitariančiosios Šalys imasi visų tinkamų bendro pobūdžio ir specialių priemonių įsipareigojimų pagal šį Susitarimą vykdymui užtikrinti ir nesiima jokių priemonių, kurios galėtų sukliudyti siekti jo tikslų.
2. Susitariančiosios Šalys imasi visų priemonių, būtinų Sąjungos teisės aktų, į kuriuos Susitarime daroma nuoroda, numatytam rezultatui užtikrinti, ir nesiima jokių priemonių, kurios galėtų sukliudyti siekti jų tikslų.

19 STRAIPSNIS

Įsigaliojimas

1. Susitariančiosios Šalys šį Protokolą ratifikuoja ar patvirtina pagal savo pačių nustatytas procedūras. Susitariančiosios Šalys praneša viena kitai apie šiam Protokolui įsigalioti būtinų vidaus procedūrų užbaigimą.

2. Šis Protokolas įsigalioja pirmą kito mėnesio dieną praėjus mėnesiui po to, kai pateikiamas paskutinis pranešimas apie toliau išvardytas priemones:

- a) Europos bendrijos bei jos valstybių narių ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimo dėl laisvo asmenų judėjimo institucinį protokolą;
- b) Protokolą, kuriuo iš dalies keičiamas Europos bendrijos bei jos valstybių narių ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimas dėl laisvo asmenų judėjimo;
- c) Protokolą, kuriuo iš dalies keičiamas Susitarimas tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos dėl oro transporto;
- d) Susitarimo tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos dėl oro transporto protokolą dėl valstybės pagalbos;
- e) Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimo dėl krovinių ir keleivių vežimo geležinkeliu ir keliais institucinį protokolą;
- f) Protokolą, kuriuo iš dalies keičiamas Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimas dėl krovinių ir keleivių vežimo geležinkeliu ir keliais;
- g) Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimo dėl krovinių ir keleivių vežimo geležinkeliu ir keliais protokolą dėl valstybės pagalbos;
- h) Protokolą, kuriuo iš dalies keičiamas Susitarimas tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos dėl prekybos žemės ūkio produktais;

- i) Susitarimo tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos dėl atitikties įvertinimo abipusio pripažinimo institucinį protokolą;
- j) Protokolą, kuriuo iš dalies keičiamas Susitarimas tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimo dėl atitikties įvertinimo abipusio pripažinimo;
- k) Europos Sąjungos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimą dėl Šveicarijos reguliaraus finansinio įnašo ekonominiams ir socialiniams skirtumams Europos Sąjungoje mažinti;
- l) Europos Sąjungos bei Europos atominės energijos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimą dėl Šveicarijos Konfederacijos dalyvavimo Sąjungos programose;
- m) Europos Sąjungos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimą dėl Šveicarijos Konfederacijos dalyvavimo Europos Sąjungos kosmoso programos agentūros veikloje sąlygų.

20 STRAIPSNIS

Pakeitimas ir nutraukimas

1. Šis Protokolas bet kuriuo metu gali būti iš dalies keičiamas abipusiu Susitariančiųjų Šalių sutarimu.
2. Jei Susitarimas nutraukiamas pagal jo 36 straipsnio 3 dalį, šis Protokolas nustoja galioti nuo Susitarimo 36 straipsnio 4 dalyje nurodytos datos.

3. Jei Susitarimas nustoja galioti, teisės ir pareigos, kurias asmenys ir ekonominės veiklos vykdytojai pagal Susitarimą įgijo iki jo galiojimo pabaigos dienos, yra išsaugomos. Susitariančios Šalys bendru sutarimu sprendžia, kokių veiksmų reikia imtis dėl teisių jų įgijimo metu.

Priimta [vieta] [data] dviem egzemplioriais airių, anglų, bulgarų, čekų, danų, estų, graikų, ispanų, italų, kroatų, latvių, lenkų, lietuvių, maltiečių, nyderlandų, portugalų, prancūzų, rumunų, slovākų, slovėnų, suomių, švedų, vengrų ir vokiečių kalbomis, kiekvienas tekstas yra vienodai autentiškas.

TAI PALIUDYDAMI, toliau nurodyti deramai įgalioti asmenys pasirašė šį Protokolą.

(Parašams skirta skiltis (toliau išdėstyta formuluote, visomis 24 ES kalbomis: „Europos Sąjungos vardu“ ir „Šveicarijos Konfederacijos vardu“))

PRIEDAS DĖL PROTOKOLO 13 STRAIPSNIO TAIKymo

1 STRAIPSNIS

Sąjungos agentūrų, informacinių sistemų
ir kitos veiklos, prie kurios Šveicarija turi prisidėti finansiškai, sąrašas

Šveicarija finansiškai prisideda prie:

- a) agentūrų veiklos:
nėra;
- b) informacinių sistemų:
nėra;
- c) kitos veiklos:
nėra.

2 STRAIPSNIS

Mokėjimo sąlygos

1. Pagal Protokolo 13 straipsnį mokėtinos sumos mokamos vadovaujantis šiuo straipsniu.
2. Teikdama finansinių metų mokėjimo reikalavimą, Komisija Šveicarijai pateikia šią informaciją:
 - a) veiklos įnašo sumą ir
 - b) dalyvavimo mokesčio sumą.
3. Komisija kuo greičiau ir ne vėliau kaip kiekvienų finansinių metų balandžio 16 d. Šveicarijai pateikia šią su Šveicarijos dalyvavimu susijusią informaciją:
 - a) kiekvienai Sąjungos agentūrai skirtas metinio patvirtinto Sąjungos biudžeto, įtraukto į atitinkamą (-as) konkrečių metų Sąjungos biudžeto subsidijų eilutę (-es), įsipareigojimų asignavimų sumas, atsižvelgiant į kiekvienai agentūrai skirtą patikslintą veiklos įnašą, apibrėžtą 1 straipsnyje, ir konkrečių metų nubalsuoto Sąjungos biudžeto įsipareigojimų asignavimų, skirtų atitinkamam informacinių sistemų ir kitos veiklos biudžetui, sumas, apimančias Šveicarijos dalyvavimą pagal 1 straipsnį;
 - b) šio Protokolo 13 straipsnio 7 dalyje nurodyto dalyvavimo mokesčio sumą ir

- c) kiek tai susiję su agentūromis, N+1 metais – biudžetinių įsipareigojimų, prisiimtų dėl atitinkamoje (-ose) Sąjungos biudžeto eilutėje (-ėse) numatytų patvirtintų N metų įsipareigojimų asignavimų, sumas, įrašytas atitinkamoje (-ose) N metų Sąjungos biudžeto subsidijų eilutėje (-ėse).
4. Remdamasi savo biudžeto projektu, Komisija kuo anksčiau ir ne vėliau kaip iki finansinių metų rugsėjo 1 d. pateikia informaciją apie numatomą 3 dalies a ir b punktuose nurodytų sumų dydį.
5. Komisija ne vėliau kaip kiekvienų finansinių metų balandžio 16 d. ir, jei tai taikoma atitinkamai agentūrai, informacinei sistemai arba kitai veiklai, ne anksčiau kaip kiekvienų finansinių metų spalio 22 d. ir ne vėliau kaip spalio 31 d. pateikia mokėjimo reikalavimą, pagal kurį mokėtina suma atitinka pagal Susitarimą Šveicarijos mokėtiną įnašą į kiekvienos agentūros, informacinės sistemos ir kitą veiklą, kurioje Šveicarija dalyvauja.
6. Pagal 5 dalyje nurodytą (-us) mokėjimo reikalavimą (-us) mokėtina suma suskirstoma į dalis tokia tvarka:
- a) pirmoji kiekvienų metų metinė dalis, dėl kurios mokėjimo reikalavimas turi būti pateiktas iki balandžio 16 d., atitinka sumą, neviršijančią numatomo 4 dalyje nurodyto metinio finansinio įnašo į agentūros, informacinės sistemos ar kitą atitinkamą veiklą dydžio;
- Šveicarija sumoka šiame mokėjimo reikalavime nurodytą sumą ne vėliau kaip per 60 dienų nuo mokėjimo reikalavimo pateikimo;

- b) kai taikoma, antroji metinė dalis, dėl kurios mokėjimo reikalavimas turi būti pateiktas ne anksčiau kaip spalio 22 d. ir ne vėliau kaip spalio 31 d., atitinka 4 dalyje nurodytos sumos ir 5 dalyje nurodytos sumos skirtumą, jei 5 dalyje nurodyta suma yra didesnė.

Šveicarija šiame mokėjimo reikalavime nurodytą sumą sumoka ne vėliau kaip iki gruodžio 21 d.

Gavusi kiekvieną mokėjimo reikalavimą, Šveicarija gali atlikti atskirus kiekvienai agentūrai, informacinei sistemai ir kitai veiklai skirtus mokėjimus.

7. Pirmaisiais šio Protokolo įgyvendinimo metais Komisija per 90 dienų nuo šio Protokolo įsigaliojimo pateikia vienintelį mokėjimo reikalavimą.

Šveicarija mokėjimo reikalavime nurodytą sumą sumoka ne vėliau kaip per 60 dienų nuo mokėjimo reikalavimo pateikimo.

8. Pavėlavusi sumokėti finansinį įnašą, Šveicarija nuo mokėjimo termino dienos iki dienos, kurią sumokama visa nesumokėta suma, moka delspinigius nuo nesumokėtos sumos.

Delspinigių, skaičiuojamų nuo iki mokėjimo termino dienos nesumokėtų mokėtinų sumų, norma yra *Europos Sąjungos oficialiojo leidinio C* serijoje paskelbta pirmąją mėnesio, kurį sueina mokėjimo terminas, dieną galiojanti palūkanų norma, kurią Europos Centrinis Bankas taiko savo pagrindinėms refinansavimo operacijoms, arba 0 %, priklausomai nuo to, kuri suma didesnė, padidinus ją 3,5 procentinio punkto.

3 STRAIPSNIS

Šveicarijos finansinio įnašo į Sąjungos agentūrų veiklą patikslinimas atsižvelgiant į įgyvendinimą

Šveicarijos finansinis įnašas į Sąjungos agentūrų veiklą tikslinamas N+1 metais – jais pradinis veiklos įnašas padidinamas arba sumažinamas pradinio veiklos įnašo ir patikslinto įnašo skirtumu, apskaičiuotu N metų įnašo raktą taikant biudžetinių įsipareigojimų, priimtų dėl Sąjungos biudžeto subsidijų eilutėje (-ėse) numatytų patvirtintų N metų įsipareigojimų asignavimų, sumai. Kai taikytina, nustatant skirtumą atsižvelgiama į procentais išreikštą kiekvienai agentūrai skirtą patikslintą veiklos įnašą, apibrėžtą 1 straipsnyje.

4 STRAIPSNIS

Esami susitarimai

Protokolo 13 straipsnis ir šis priedas netaikomi konkretiems Šveicarijos ir Sąjungos tarpusavio susitarimams, kuriuose nustatyti Šveicarijos finansiniai įnašai. Agentūros, informacinės sistemos ir kita veikla, kurioms taikomi tokie susitarimai, yra:

Europos Sąjungos aviacijos saugos agentūra, įsteigta 2018 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2018/1139 dėl bendrųjų civilinės aviacijos taisyklių, ir kuriuo įsteigiama Europos Sąjungos aviacijos saugos agentūra, iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 2111/2005, (EB) Nr. 1008/2008, (ES) Nr. 996/2010, (ES) Nr. 376/2014 ir direktyvos 2014/30/ES ir 2014/53/ES bei panaikinami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 552/2004 ir (EB) Nr. 216/2008 bei Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 3922/91, (OL L 212, 2018 8 22, p. 1), taikomu pagal šio Susitarimo priedą.

5 STRAIPSNIS

Pereinamojo laikotarpio priemonės

Jei Protokolo įsigaliojimo diena nėra sausio 1 d., šis straipsnis taikomas nukrypstant nuo 2 straipsnio.

Pirmaisiais Protokolo įgyvendinimo metais atitinkamai agentūrai, informacinei sistemai ar kitai veiklai skirtas už konkrečius metus mokėtinas veiklos įnašas, nustatytas pagal Protokolo 13 straipsnį ir šio priedo 1–3 straipsnius, sumažinamas *pro rata temporis* pagrindu, mokėtino metinio veiklos įnašo sumą padauginus iš santykio šių dėmenų:

- a) kalendorinių dienų nuo Protokolo įsigaliojimo dienos iki atitinkamų metų gruodžio 31 d. skaičiaus ir
- b) bendro atitinkamų metų kalendorinių dienų skaičiaus.

PRIEDĖLIS DĖL ARBITRAŽO TEISMO

I SKYRIUS

IŽANGINĖS NUOSTATOS

I.1 STRAIPSNIS

Taikymo sritis

Jei viena iš Susitariančiųjų Šalių (toliau – šalys) perduoda ginčą spręsti arbitražo teismui pagal protokolo 10 straipsnio 2 dalį arba 11 straipsnio 2 dalį, taikomos šiame priedėlyje nustatytos taisyklės.

I.2 STRAIPSNIS

Registras ir sekretoriato paslaugos

Registro funkcijas atlieka ir būtinas sekretoriato paslaugas teikia Nuolatinio arbitražo teismo Hagoje Tarptautinis biuras (toliau – Tarptautinis biuras).

I.3 STRAIPSNIS

Pranešimai ir terminų skaičiavimas

1. Pranešimai, įskaitant komunikacinius pranešimus ar pasiūlymus, gali būti siunčiami bet kokiomis ryšio priemonėmis, kuriomis patvirtinamas jų perdavimas arba kuriomis sudaromos sąlygos juos patvirtinti.
2. Tokie pranešimai elektroniniu būdu gali būti siunčiami tik tuo atveju, jei šalis yra šiuo tikslu paskyrusi arba leidusi naudoti tam tikrą adresą.
3. Tokie pranešimai šalims Šveicarijos atveju įteikiami Šveicarijos federalinio užsienio reikalų departamento Europos skyriui, o Sąjungos atveju – Komisijos Teisės tarnybai.
4. Šiame priedėlyje nustatyti terminai pradedami skaičiuoti nuo kitos dienos po dienos, kurią įvyko įvykis arba buvo atliktas veiksmas. Jei paskutinė dokumento įteikimo diena sutampa su Sąjungos institucijų ar Šveicarijos Vyriausybės nedarbo diena, dokumento įteikimo laikotarpis baigiasi artimiausią darbo dieną. Į šį laikotarpį įskaičiuojamos ir į jį patenkančios nedarbo dienos.

I.4 STRAIPSNIS

Pranešimas apie arbitražą

1. Šalis, kuri imasi iniciatyvos pasinaudoti arbitražu, (toliau – ieškovas) pranešimą apie arbitražą išsiunčia kitai šaliai (toliau – atsakovas) ir Tarptautiniam biurui.

2. Laikoma, kad arbitražo procedūra prasidėjo kitą dieną po dienos, kurią atsakovas gavo pranešimą apie arbitražą.

3. Pranešime apie arbitražą pateikiama ši informacija:

- a) prašymas perduoti ginčą spręsti arbitražo teismui;
- b) šalių pavadinimai ir kontaktiniai duomenys;
- c) ieškovo atstovo (-ų) vardas (-ai) ir pavardė (-ės) (pavadinimas (-ai)) ir adresas (-ai);
- d) procedūros teisinis pagrindas (Protokolo 10 straipsnio 2 dalis arba 11 straipsnio 2 dalis) ir:
 - i) Protokolo 10 straipsnio 2 dalyje nurodytais atvejais – pagal Protokolo 10 straipsnio 1 dalį į Jungtinio komiteto darbotvarkę oficialiai įtrauktas klausimas, dėl kurio kilo prašomas išspręsti ginčas, ir
 - ii) Protokolo 11 straipsnio 2 dalyje nurodytais atvejais – arbitražo teismo sprendimas, visos taikomos Protokolo 10 straipsnio 5 dalyje nurodytos įgyvendinimo priemonės ir ginčijamos kompensacinės priemonės;
- e) nurodoma taisyklė, dėl kurios kilo ginčas arba kuri yra su juo susijusi;
- f) trumpas ginčo aprašymas ir
- g) paskirtasis arbitras arba, jei reikia paskirti penkis arbitrus, du paskirtieji arbitrai.

4. Protokolo 10 straipsnio 3 dalyje nurodytais atvejais pranešime apie arbitražą taip pat gali būti pateikta informacija apie būtinybę kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą.
5. Jokie su pranešimo apie arbitražą pakankamumu susiję skundai netrukdo sudaryti arbitražo teismo. Ginčą galutinai išsprendžia arbitražo teismas.

I.5 STRAIPSNIS

Atsakymas į pranešimą apie arbitražą

1. Gavęs pranešimą apie arbitražą, atsakovas per 60 dienų ieškovui ir Tarptautiniam biurui išsiunčia atsakymą į tą pranešimą ir jame pateikia šią informaciją:
 - a) šalių pavadinimus ir kontaktinius duomenis;
 - b) atsakovo atstovo (-ų) vardą (-us) ir pavardę (-es) (pavadinimą (-us)) ir adresą (-us);
 - c) atsakymą į pranešime apie arbitražą pagal I.4 straipsnio 3 dalies d–f punktus pateiktą informaciją ir
 - d) paskirtąjį arbitrą arba, jei reikia paskirti penkis arbitrus, du paskirtuosius arbitrus.

2. Protokolo 10 straipsnio 3 dalyje nurodytais atvejais atsakyme į pranešimą apie arbitražą taip pat gali būti pateiktas atsakymas į pranešime apie arbitražą pagal šio priedėlio I.4 straipsnio 4 dalį pateiktą informaciją ir informacija apie būtinybę kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą.
3. Tai, kad atsakovas neatsako į pranešimą apie arbitražą arba pateikia neišsamų ar pavėluotą atsakymą, netrukdo sudaryti arbitražo teismo. Ginčą galutinai išsprendžia arbitražo teismas.
4. Jeigu atsakyme į pranešimą apie arbitražą atsakovas paprašo, kad arbitražo teismą sudarytų penki arbitrai, ieškovas per 30 dienų nuo atsakymo į pranešimą apie arbitražą gavimo paskiria papildomą arbitrą.

I.6 STRAIPSNIS

Atstovavimas ir pagalba

1. Arbitražo teisme šalims atstovauja vienas ar daugiau atstovų. Atstovams gali padėti patarėjai arba teisininkai.
2. Apie visus atstovų arba jų adresų pasikeitimus pranešama kitai šaliai, Tarptautiniam biurui ir arbitražo teismui. Arbitražo teismas gali bet kuriuo metu savo iniciatyva arba šalies prašymu paprašyti pateikti šalių atstovams suteiktų įgaliojimų įrodymus.

II SKYRIUS

ARBITRAŽO TEISMO SUDĖTIS

II.1 STRAIPSNIS

Arbitrų skaičius

Arbitražo teismą sudaro trys arbitrai. Jei ieškovas savo pranešime apie arbitražą arba atsakovas savo atsakyme į pranešimą apie arbitražą to paprašo, arbitražo teismą sudaro penki arbitrai.

II.2 STRAIPSNIS

Arbitrų skyrimas

1. Jei turi būti paskirti trys arbitrai, kiekviena šalis paskiria po vieną arbitrą. Tie du šalių paskirti arbitrai išrenka trečiąjį arbitrą – arbitražo teismo pirmininką.
2. Jei turi būti paskirti penki arbitrai, kiekviena šalis paskiria po du arbitrus. Tie keturi šalių paskirti arbitrai išrenka penktąjį arbitrą – arbitražo teismo pirmininką.

3. Jei, šalims paskyrus paskutinį arbitrą, arbitrai per 30 dienų nesusitaria, kas bus išrinktas arbitražo teismo pirmininku, pirmininką paskiria Nuolatinio arbitražo teismo generalinis sekretorius.

4. Siekiant padėti atrinkti arbitrus į arbitražo teismą, parengiamas ir prireikus atnaujinamas preliminarus asmenų, turinčių 6 dalyje nurodytą kvalifikaciją, sąrašas, bendras visiems su vidaus rinka susijusių sričių, kuriose veikia Šveicarija, dvišaliams susitarimams, taip pat [data] [vieta] priimtam Europos Sąjungos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimui dėl sveikatos (toliau – Susitarimas dėl sveikatos), 1999 m. birželio 21 d. Liuksemburge priimtam Susitarimui tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos dėl prekybos žemės ūkio produktais (toliau – Susitarimas dėl prekybos žemės ūkio produktais) ir [data] [vieta] priimtam Europos Sąjungos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimui dėl Šveicarijos reguliaraus finansinio įnašo ekonominiams ir socialiniams skirtumams Europos Sąjungoje mažinti (toliau – Susitarimas dėl Šveicarijos reguliaraus finansinio įnašo). Jungtinis komitetas tą sąrašą savo sprendimu patvirtina ir atnaušina Susitarimo taikymo tikslais.

5. Jei šalis arbitro nepaskiria, jį iš 4 dalyje nurodyto sąrašo paskiria Nuolatinio arbitražo teismo generalinis sekretorius. Jei tokio sąrašo nėra, Nuolatinio arbitražo teismo generalinis sekretorius arbitrą paskiria burtų keliu iš asmenų, kuriuos viena arba abi šalys oficialiai pasiūlė 4 dalies taikymo tikslais.

6. Arbitražo teismą sudaro su šalimis susiję arba nesusiję aukštos kvalifikacijos asmenys, dėl kurių galima garantuoti, kad jie yra nepriklausomi ir nedalyvauja interesų konfliktuose, bet turi įvairios patirties. Visų pirma jie turi įrodyti turintys patirties teisės ir šiuo Susitarimu reglamentuojamų klausimų srityse; jie negali vykdyti nė vienos šalies nurodymų; jie taip pat turi veikti kaip individualūs asmenys ir nevykdyti jokių organizacijų ar vyriausybių nurodymų, susijusių su ginčo klausimais. Arbitražo teismo pirmininkas taip pat turi turėti patirties ginčų sprendimo procedūrų srityje.

II.3 STRAIPSNIS

Arbitrų pareiškimai

1. Kai asmenį svarstoma paskirti arbitru, jis praneša apie visas aplinkybes, dėl kurių gali kilti pagrįstų abejonių dėl jo nešališkumo ar nepriklausomumo. Nuo tada, kai yra paskiriamas, ir visos arbitražo procedūros metu arbitras apie tokias aplinkybes nedelsdamas praneša šalims ir kitiems arbitrams, jei to nepadarė anksčiau.
2. Susiklosčius aplinkybėms, dėl kurių galėtų kilti pagrįstų abejonių dėl arbitro nešališkumo ar nepriklausomumo, arbitras gali būti nušalintas.
3. Šalis gali paprašyti nušalinti jos paskirtą arbitrą tik dėl priežasčių, apie kurias ji sužinojo po to, kai jis buvo paskirtas.
4. Jei arbitras nesiima veiksmų arba jam *de jure* ar *de facto* neįmanoma atlikti savo pareigų, taikoma II.4 straipsnyje nustatyta arbitrų nušalinimo procedūra.

II.4 STRAIPSNIS

Arbitrų nušalinimas

1. Šalis, norinti nušalinti arbitrą, prašymą jį nušalinti pateikia per 30 dienų nuo pranešimo apie to arbitro paskyrimą dienos arba per 30 dienų nuo dienos, kurią ji sužino apie II.3 straipsnyje nurodytas aplinkybes.
2. Prašymas nušalinti siunčiamas kitai šaliai, nušalinamam arbitrui, kitiems arbitrams ir Tarptautiniam biurui. Jame nurodomos prašymo nušalinti priežastys.
3. Pateiktą prašymą nušalinti arbitrą gali patenkinti kita šalis. Atitinkamas arbitras taip pat gali nusišalinti pats. Prašymo patenkinimas arba nusišalinimas nereiškia, kad prašymo nušalinti priežastys yra pripažįstamos.
4. Jei per 15 dienų nuo pranešimo apie prašymą nušalinti arbitrą dienos kita šalis to prašymo nepatenkina arba tas arbitras pats nenusišalina, prašymą nušalinti pateikusi šalis gali paprašyti, kad sprendimą dėl nušalinimo priimtų Nuolatinio arbitražo teismo generalinis sekretorius.
5. Jei šalys nesusitaria kitaip, 4 dalyje nurodytame sprendime nurodomi to sprendimo motyvai.

II.5 STRAIPSNIS

Arbitro pakeitimas

1. Atsižvelgiant į šio straipsnio 2 dalį, jei arbitrą būtina pakeisti vykstant arbitražo procedūrai, jį pakeisiantis asmuo paskiriamas arba atrenkamas laikantis II.2 straipsnyje nustatytos arbitro, kurį reikia pakeisti, skyrimo ar atrankos procedūros. Ta procedūra taikoma net ir tais atvejais, kai viena iš šalių nepasinaudojo teise paskirti arbitrą, kurį reikia pakeisti, arba dalyvauti jį skiriant.
2. Kai arbitras keičiamas, procedūra atnaujinama nuo to etapo, kuriuo keičiamas arbitras nustoja eiti savo pareigas, nebent arbitražo teismas nusprendžia kitaip.

II.6 STRAIPSNIS

Atsakomybės netaikymas

Tiek, kiek leidžiama pagal taikytiną teisę, šalys atsisako bet kokių veiksmų prieš arbitrus dėl su arbitražu susijusių veiksmų ar neveikimo, išskyrus tyčinių pažeidimų ar didelio aplaidumo atvejus.

III SKYRIUS

ARBITRAŽO PROCEDŪRA

III.1 STRAIPSNIS

Bendrosios nuostatos

1. Arbitražo teismo sudarymo diena yra diena, kurią paskutinis arbitras sutiko būti paskirtas.
2. Arbitražo teismas užtikrina, kad šalims būtų taikomos vienodos sąlygos ir kad kiekvienai šaliai būtų suteikta pakankama galimybė tinkamu procedūrų etapu apginti savo teises ir pateikti savo argumentus. Arbitražo teismas procedūrą vykdo taip, kad būtų išvengta delsos ir bereikalingų išlaidų, taip pat būtų užtikrinta, kad šalių ginčas bus išspręstas.
3. Jei išklausęs šalis arbitražo teismas nenusprendžia kitaip, surengiamas jo posėdis.
4. Jei šalis arbitražo teismui siunčia komunikacinį pranešimą, ji tą pranešimą siunčia per Tarptautinį biurą, o jo kopiją tuo pačiu metu nusiunčia kitai šaliai. Tarptautinis biuras to pranešimo kopiją persiunčia kiekvienam arbitrai.

III.2 STRAIPSNIS

Arbitražo vieta

Arbitražo vieta yra Haga. Išskirtinėmis aplinkybėmis arbitražo teismas gali posėdžiauti bet kurioje kitoje, jo nuomone, tinkamoje vietoje.

III.3 STRAIPSNIS

Kalba

1. Arbitražo teismo procedūrų kalbos yra prancūzų ir anglų kalbos.
2. Arbitražo teismas gali nurodyti, kad visi prie ieškinio pareiškimo arba atsiliepimo į ieškinį pridėti dokumentai ir visi papildomi dokumentai, parengti procedūrų metu ir pateikti originalo kalba, būtų išversti į vieną iš procedūrų kalbų.

III.4 STRAIPSNIS

Ieškinio pareiškimas

1. Laikydamasis arbitražo teismo nustatyto termino, ieškovas atsakovui ir arbitražo teismui per Tarptautinį biurą atsiunčia savo rašytinį ieškinio pareiškimą. Ieškovas gali nuspręsti I.4 straipsnyje nurodytą pranešimą apie arbitražą laikyti ieškinio pareiškimu, jei jis taip pat atitinka visus šio straipsnio 2 ir 3 dalyse nustatytus reikalavimus.

2. Ieškinio pareiškime pateikiama ši informacija:

- a) I.4 straipsnio 3 dalies b–f punktuose nurodyta informacija;
- b) išdėstomi faktai, kuriais grindžiamas ieškinys, ir
- c) pateikiami teisiniai argumentai ieškiniui pagrįsti.

3. Prie ieškinio pareiškimo pridedami visi įmanomi ieškovo nurodyti dokumentai ir kiti įrodymai arba pateikiamos nuorodos į juos. Protokolo 10 straipsnio 3 dalyje nurodytais atvejais ieškinio pareiškime, kiek įmanoma, taip pat gali būti pateikta informacija apie būtinybę kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą.

III.5 STRAIPSNIS

Atsiliepimas į ieškinį

1. Laikydamasis arbitražo teismo nustatyto termino, atsakovas ieškovui ir arbitražo teismui per Tarptautinį biurą atsiunčia savo rašytinį atsiliepimą į ieškinį. Atsakovas gali nuspręsti I.5 straipsnyje nurodytą atsakymą į pranešimą apie arbitražą laikyti atsiliepimu į ieškinį, jei atsakymas į pranešimą apie arbitražą taip pat atitinka šio straipsnio 2 dalyje nustatytas sąlygas.

2. Atsiliepime į ieškinį atsakoma į ieškinio pareiškime pagal šio priedėlio III.4 straipsnio 2 dalies a–c punktus nurodytą informaciją. Prie atsiliepimo į ieškinį pridedami visi įmanomi atsakovo nurodyti dokumentai ir kiti įrodymai arba jame turėtų būti pateiktos nuorodos į juos. Protokolo 10 straipsnio 3 dalyje nurodytais atvejais atsiliepime į ieškinį, kiek įmanoma, taip pat gali būti pateikta informacija apie būtinybę kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą.
3. Atsiliepime į ieškinį arba, jei arbitražo teismas nusprendžia, kad aplinkybės pateisina delną, vėlesniame arbitražo procedūros etape atsakovas gali pareikšti priešieškinį su sąlyga, kad arbitražo teismas turi jurisdikciją jį nagrinėti.
4. Priešieškiniui taikomos III.4 straipsnio 2 ir 3 dalys.

III.6 STRAIPSNIS

Arbitražo teismo jurisdikcija

1. Arbitražo teismas sprendžia, ar jis turi jurisdikciją pagal Protokolo 10 straipsnio 2 dalį arba 11 straipsnio 2 dalį.
2. Protokolo 10 straipsnio 2 dalyje nurodytais atvejais arbitražo teismas įgaliojamas nagrinėti pagal Protokolo 10 straipsnio 1 dalį į Jungtinio komiteto darbotvarkę oficialiai įtrauktą klausimą, dėl kurio kilo prašomas išspręsti ginčas.

3. Protokolo 11 straipsnio 2 dalyje nurodytais atvejais arbitražo teismas, kuris nagrinėjo pagrindinę bylą, įgaliojamas nagrinėti ginčijamų kompensacinių priemonių proporcingumą, be kita ko, kai tų priemonių visiškai ar iš dalies imtasi pagal kitą su vidaus rinka susijusių sričių, kuriose veikia Šveicarija, dvišalį susitarimą.
4. Prieštaravimas, grindžiamas arbitražo teismo jurisdikcijos nebuvimu, pateikiamas ne vėliau kaip atsiliepiame į ieškinį, o priešieškinio atveju – atsiliepiame į priešieškinį. Arbitrą paskyrusi arba jį skiriant dalyvavusi šalis nepraranda teisės pateikti tokį prieštaravimą. Prieštaravimas, grindžiamas tuo, kad nagrinėdamas ginčą arbitražo teismas viršytų savo įgaliojimus, pateikiamas iš karto, kai arbitražo procedūros metu iškyla klausimas, kurį nagrinėdamas arbitražo teismas, kaip įtariama, viršytų savo įgaliojimus. Bet kuriuo atveju arbitražo teismas gali leisti pateikti prieštaravimą pasibaigus nustatytam terminui, jei mano, kad jį pateikti vėluojama dėl pagrįstos priežasties.
5. Arbitražo teismas sprendimą dėl 4 dalyje nurodyto prieštaravimo gali priimti nagrinėdamas jį kaip klausimą, dėl kurio pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą, arba sprendime dėl bylos esmės.

III.7 STRAIPSNIS

Kiti rašytiniai dokumentai

Pasikonsultavęs su šalimis, arbitražo teismas nusprendžia, kokius kitus rašytinius dokumentus, be ieškinio pareiškimo ir atsiliepiamo į ieškinį, šalys pateikia arba gali pateikti, ir nustato jų pateikimo terminą.

III.8 STRAIPSNIS

Terminai

1. Arbitražo teismo nustatytas rašytinių dokumentų, įskaitant ieškinio pareiškimą ir atsiliėpimą į ieškinį, pateikimo terminas neviršija 90 dienų, nebent šalys susitaria kitaip.
2. Arbitražo teismas galutinį sprendimą priima per 12 mėnesių nuo jo sudarymo dienos. Susiklosčius itin sudėtingoms išskirtinėms aplinkybėms, arbitražo teismas gali šį laikotarpį pratęsti ne daugiau kaip trimis mėnesiais.
3. 1 ir 2 dalyse nustatyti terminai sutrumpinami perpus:
 - a) ieškovo arba atsakovo prašymu, jei per 30 dienų nuo to prašymo pateikimo arbitražo teismas, išklaęs kitą šalį, nusprendžia, kad byla yra skubi, arba
 - b) jei taip susitaria šalys.
4. Protokolo 11 straipsnio 2 dalyje nurodytais atvejais arbitražo teismas galutinį sprendimą priima per šešis mėnesius nuo dienos, kurią pagal Protokolo 11 straipsnio 1 dalį buvo pranešta apie kompensacines priemones.

III.9 STRAIPSNIS

Kreipimasis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą

1. Taikydamas Protokolo 7 straipsnį ir 10 straipsnio 3 dalį, arbitražo teismas kreipiasi į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą.
2. Arbitražo teismas į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą gali kreiptis bet kuriuo procedūros metu su sąlyga, kad arbitražo teismas gali pakankamai tiksliai apibrėžti teises ir faktines bylos aplinkybes ir jam kylančius teisinius klausimus.

Arbitražo teisme pradėta procedūra sustabdoma, kol Europos Sąjungos Teisingumo Teismas priims sprendimą.

3. Kiekviena šalis gali arbitražo teismui pateikti pagrįstą prašymą kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą. Jei arbitražo teismas mano, kad 1 dalyje nurodytos kreipimosi į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą sąlygos netenkinamos, jis tokį prašymą atmeta. Jei arbitražo teismas šalies prašymą kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą atmeta, jis savo sprendimo motyvus nurodo sprendime dėl bylos esmės.
4. Arbitražo teismas į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą kreipiasi pranešimu. Tame pranešime pateikiama bent ši informacija:
 - a) trumpas ginčo aprašymas;
 - b) ginčijamas (-i) Sąjungos teisės aktas (-ai) ir (arba) Susitarimo nuostata (-os) ir
 - c) Sąjungos teisės sąvoka, kurią reikia išaiškinti pagal Protokolo 7 straipsnio 2 dalį.

Arbitražo teismas šalims išsiunčia pranešimą apie kreipimąsi į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą.

5. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas pagal analogiją taiko vidaus darbo tvarkos taisykles, kuriomis reglamentuojama jo jurisdikcija priimti prejudicinį sprendimą dėl Sutarčių ir Sąjungos institucijų, įstaigų, organų ir agentūrų priimtų aktų išaiškinimo.

6. Arbitražo teisme šalims atstovauti pagal I.4, I.5, III.4 ir III.5 straipsnius įgalioti atstovai ir teisininkai įgaliojami joms atstovauti ir Europos Sąjungos Teisingumo Teisme.

III.10 STRAIPSNIS

Laikinosios apsaugos priemonės

1. Protokolo 11 straipsnio 2 dalyje nurodytais atvejais bet kuri šalis bet kuriuo arbitražo procedūros metu gali prašyti taikyti laikinąsias apsaugos priemones – sustabdyti kompensacinių priemonių taikymą.

2. Pagal 1 dalį teikiamame prašyme nurodomas bylos dalykas, skubą patvirtinančios aplinkybės ir faktiniai bei teisiniai pagrindai, *prima facie* pagrindžiantys prašomų laikinųjų apsaugos priemonių taikymo būtinumą. Jame pateikiami visi turimi įrodymai ir pasiūlymai pateikti įrodymų, skirti laikinųjų apsaugos priemonių taikymui pagrįsti.

3. Šalis, prašanti taikyti laikinąsias apsaugos priemones, savo rašytinį prašymą nusiunčia kitai šaliai ir arbitražo teismui per Tarptautinį biurą. Arbitražo teismas nustato trumpą terminą, per kurį ta kita šalis gali pateikti rašytines arba žodines pastabas.

4. Arbitražo teismas per vieną mėnesį nuo 1 dalyje nurodyto prašymo pateikimo priima sprendimą dėl ginčijamų kompensacinių priemonių taikymo sustabdymo, jeigu tenkinamos šios sąlygos:

- a) arbitražo teismą *prima facie* tenkina šalies, prašančios taikyti laikinąsias apsaugos priemones, prašyme nurodyta bylos esmė;
- b) arbitražo teismas mano, kad, kol jis priims galutinį sprendimą, laikinąsias apsaugos priemones taikyti prašanti šalis patirs didelę ir nepataisomą žalą, jei kompensacinių priemonių taikymas nebus sustabdytas, ir
- c) žala, kurią laikinąsias apsaugos priemones taikyti prašančiai šaliai padarytų nedelsiamas ginčijamų kompensacinių priemonių taikymas, nusveria interesą nedelsiant ir veiksmingai taikyti tas priemones.

5. III.9 straipsnio 2 dalies antroje pastraipoje nurodytas procedūros sustabdymas netaikomas, jei procedūra vykdoma pagal šį straipsnį.

6. Pagal 4 dalį priimto arbitražo teismo sprendimo poveikis yra tik laikinas ir tas sprendimas nedaro poveikio arbitražo teismo sprendimui dėl bylos esmės.

7. Sustabdymas baigia galioti, kai pagal Protokolo 11 straipsnio 2 dalį priimamas galutinis sprendimas, išskyrus atvejus, kai pagal šio straipsnio 4 dalį priimtu arbitražo teismo sprendimu nustatoma ankstesnė sustabdymo pabaigos data.

8. Kad būtų išvengta abejonių, taikant šį straipsnį suprantama, kad, vertindamas atitinkamus šalies, prašančios taikyti laikinąsias apsaugos priemones, ir kitos šalies interesus, arbitražo teismas atsižvelgia į šalių ekonominės veiklos vykdytojų ir asmenų interesus, tačiau tai nereiškia, kad tokiems ekonominės veiklos vykdytojams ar asmenims suteikiama kokių nors teisių arbitražo teisme.

III.11 STRAIPSNIS

Įrodymai

1. Kiekviena šalis pateikia faktų, kuriais grindžia savo ieškinį arba atsiliepimą į ieškinį, įrodymus.
2. Šalies prašymu arba savo iniciatyva arbitražo teismas gali prašyti šalių pateikti susijusią informaciją, kurią laiko būtina ir tinkama. Arbitražo teismas nustato terminą, per kurį šalys turi atsakyti į jo prašymą.
3. Šalies prašymu arba savo iniciatyva arbitražo teismas gali prašyti bet kokio kito šaltinio pateikti informaciją, kurią laiko tinkama. Kai taikytina, arbitražo teismas taip pat gali prašyti ekspertų nuomonės, laikydamasis šalių sutartų sąlygų, jei mano, kad tai tikslinga.
4. Arbitražo teismo pagal šį straipsnį gauta informacija pateikiama šalims, ir jos gali dėl tos informacijos pateikti arbitražo teismui pastabų.
5. Paprašęs kitos šalies nuomonės, arbitražo teismas imasi tinkamų priemonių, kad išspręstų visus šalies iškeltus klausimus, susijusius su asmens duomenų apsauga, profesine paslaptimi ir teisėtais konfidencialumo interesais.

6. Arbitražo teismas sprendžia dėl pateiktų įrodymų priimtino, svarbos ir pagrįstumo.

III.12 STRAIPSNIS

Posėdžiai

1. Jei turi būti rengiamas posėdis, arbitražo teismas, pasikonsultavęs su šalimis, pakankamai iš anksto joms praneša posėdžio datą, laiką ir vietą.
2. Posėdis yra viešas, išskyrus atvejus, kai arbitražo teismas savo iniciatyva arba šalių prašymu dėl svarbių priežasčių nusprendžia kitaip.
3. Kiekvieno posėdžio protokolą parengia ir pasirašo arbitražo teismo pirmininkas. Tik toks protokolas yra autentiškas.
4. Arbitražo teismas gali nuspręsti surengti virtualų posėdį, laikydamasis Tarptautinio biuro praktikos. Šalys apie šią praktiką informuojamos laiku. Tokiais atvejais *mutatis mutandis* taikomos 1 ir 3 dalys.

III.13 STRAIPSNIS

Nepateikimas arba neatvykimas

1. Jei per šiame priedėlyje arba arbitražo teismo nustatytą terminą ieškovas, nenurodęs pakankamai pagrįstos priežasties, nepateikia savo ieškinio pareiškimo, arbitražo teismas nurodo nebetęsti arbitražo procedūros, išskyrus tuo atveju, jei yra neišspręstų klausimų, dėl kurių gali prireikti priimti sprendimą, ir jei arbitražo teismas mano, kad tai tikslinga.

Jeigu per šiame priedėlyje arba arbitražo teismo nustatytą terminą atsakovas, nenurodęs pakankamai pagrįstos priežasties, nepateikia atsakymo į pranešimą apie arbitražą arba atsiliepimo į ieškinį, arbitražo teismas nurodo tęsti procedūrą, tačiau toks nepateikimas savaime nelaikomas ieškovo pateiktų kaltinimų pripažinimu.

Antra pastraipa taikoma ir tuo atveju, kai ieškovas nepateikia atsiliepimo į priešieškinį.

2. Jei šalis, deramai pašaukta į posėdį pagal III.12 straipsnio 1 dalį, į jį neatvyksta ir nenurodo pakankamai pagrįstos neatvykimo priežasties, arbitražo teismas gali tęsti arbitražą.

3. Jei šalis, kurios arbitražo teismas deramai paprašė pateikti papildomų įrodymų, to nepadarė per nustatytą terminą ir nenurodo pakankamai pagrįstos nepateikimo priežasties, arbitražo teismas gali priimti sprendimą remdamasis turimais įrodymais.

III.14 STRAIPSNIS

Procedūros pabaiga

1. Jeigu įrodoma, kad šalims buvo suteikta pakankama galimybė pateikti savo argumentus, arbitražo teismas gali paskelbti, kad procedūra baigta.
2. Jei arbitražo teismas mano, kad tai būtina dėl išskirtinių aplinkybių, prieš priimdamas sprendimą jis gali savo iniciatyva arba šalies prašymu bet kuriuo metu nuspręsti procedūrą atnaujinti.

IV SKYRIUS

SPRENDIMAS

IV.1 STRAIPSNIS

Sprendimai

Arbitražo teismas stengiasi sprendimus priimti bendru sutarimu. Tačiau jei paaiškėja, kad sprendimo bendru sutarimu priimti neįmanoma, arbitražo teismas jį priima arbitrų balsų dauguma.

IV.2 STRAIPSNIS

Arbitražo teismo sprendimo forma ir poveikis

1. Arbitražo teismas gali priimti atskirus sprendimus įvairiais klausimais skirtingu metu.
2. Jo sprendimai įforminami raštu ir juose nurodomi motyvai, kuriais jie grindžiami. Jie yra galutiniai ir privalomi šalims.
3. Arbitražo teismo sprendimą pasirašo arbitrai, jame nurodoma jo priėmimo data ir arbitražo vieta. Arbitrų pasirašyto sprendimo kopiją šalims perduoda Tarptautinis biuras.
4. Tarptautinis biuras arbitražo teismo sprendimą paskelbia viešai.

Arbitražo teismo sprendimą Tarptautinis biuras viešai skelbia laikydamasis atitinkamų asmens duomenų, profesinės paslapties ir teisėtų konfidencialumo interesų apsaugos taisyklių.

Antroje pastraipoje nurodytos taisyklės yra vienodos visiems su vidaus rinka susijusių sričių, kuriose veikia Šveicarija, dvišaliams susitarimams, taip pat Susitarimui dėl sveikatos, Susitarimui dėl prekybos žemės ūkio produktais ir Susitarimui dėl Šveicarijos reguliaraus finansinio įnašo. Jungtinis komitetas tas taisykles savo sprendimu patvirtina ir atnauja Susitarimo taikymo tikslais.

5. Visus arbitražo teismo sprendimus šalys įvykdo nedelsdamos.

6. Protokolo 10 straipsnio 2 dalyje nurodytais atvejais arbitražo teismas, gavęs šalių nuomonę ir atsižvelgdamas į šalių vidaus procedūras, sprendime dėl bylos esmės nustato pagrįstą terminą, per kurį jo sprendimas turi būti įvykdytas pagal Protokolo 10 straipsnio 5 dalį.

IV.3 STRAIPSNIS

Taikytina teisė, aiškinimo taisyklės, tarpininkas

1. Taikytiną teisę sudaro Susitarimas, Sąjungos teisės aktai, į kuriuos jame daroma nuoroda, taip pat bet kuri kita su tų dokumentų taikymu susijusi tarptautinės teisės norma.
2. Arbitražo teismas sprendimus priima pagal Protokolo 7 straipsnyje nurodytas aiškinimo taisykles.
3. Ankstesni ginčų sprendimo įstaigos sprendimai dėl pagal Protokolo 11 straipsnio 1 dalyje nurodytą kitą dvišalį susitarimą taikomų kompensacinių priemonių proporcingumo arbitražo teismui yra privalomi.
4. Arbitražo teismui neleidžiama priimti sprendimo kaip tarpininkui arba *ex aequo et bono*.

IV.4 STRAIPSNIS

Abiem pusėms priimtinas sprendimas arba kitos procedūros užbaigimo priežastys

1. Šalys gali bet kuriuo metu susitarti dėl abiem pusėms priimtino jų ginčo sprendimo. Apie tokį sprendimą jos kartu praneša arbitražo teismui. Jeigu sprendimą reikia patvirtinti pagal kurios nors šalies atitinkamas vidaus procedūras, pranešime nurodomas toks reikalavimas ir arbitražo procedūra sustabdoma. Jeigu tokio patvirtinimo nereikia arba kai pranešama, kad tokios vidaus procedūros atliktos, arbitražo procedūra užbaigiama.
2. Jeigu vykstant procedūrai ieškovas raštu informuoja arbitražo teismą, kad procedūros tęsti nebepageidauja, ir jeigu tą dieną, kurią arbitražo teismas gavo tą pranešimą, atsakovas dar nesiėmė jokių su šia procedūra susijusių veiksmų, arbitražo teismas priima nutartį, kurioje oficialiai užfiksuojamas procedūros užbaigimas. Arbitražo teismas priima sprendimą dėl išlaidų, kurias turi padengti ieškovas, jei tai atrodo pateisinama atsižvelgiant į tos šalies elgesį.
3. Jei prieš priimdamas sprendimą arbitražo teismas padaro išvadą, kad procedūrą tęsti beprasmiška arba jos tęsti neįmanoma dėl kitos priežasties, nei nurodyta 1 ir 2 dalyse, jis informuoja šalis apie savo ketinimą priimti nutartį užbaigti procedūrą.

Pirma pastraipa netaikoma, jei yra neišspręstų klausimų, dėl kurių gali prireikti priimti sprendimą, ir jei arbitražo teismas nusprendžia, kad tai tikslinga.

4. Arbitražo teismas pateikia šalims arbitrų pasirašytos nutarties užbaigti arbitražo procedūrą arba arbitrų pasirašyto šalių susitarimu priimto sprendimo kopiją. Šalių susitarimu priimamiems arbitražo sprendimams taikomos IV.2 straipsnio 2–5 dalys.

IV.5 STRAIPSNIS

Arbitražo teismo sprendimo pataisos

1. Per 30 dienų nuo arbitražo teismo sprendimo gavimo dienos šalis gali paprašyti arbitražo teismo, kad jis savo sprendimo tekste pataisytų skaičiavimo, korektūros, tipografines arba panašaus pobūdžio klaidas ar praleidimus, – tuo tikslu ji kitai šaliai ir arbitražo teismui išsiunčia pranešimą per Tarptautinį biurą. Jei arbitražo teismas mano, kad toks prašymas yra pagrįstas, jis tokias pataisas atlieka per 45 dienas nuo prašymo gavimo. Gavus prašymą IV.2 straipsnio 6 dalyje nustatyto termino skaičiavimas nesustabdomas.
2. Arbitražo teismas per 30 dienų nuo pranešimo apie savo sprendimą 1 dalyje nurodytas pataisas gali atlikti savo iniciatyva.
3. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytos pataisos atliekamos raštu ir yra neatskiriama sprendimo dalis. Taikomos IV.2 straipsnio 2–5 dalys.

IV.6 STRAIPSNIS

Arbitrų honorarai

1. IV.7 straipsnyje nurodyti honorarai turi būti pagrįsti, atsižvelgiant į bylos sudėtingumą, arbitrų jai skirtą laiką ir visas kitas svarbias aplinkybes.
2. Parengiamas ir prireikus atnaujinamas sąrašas, kuriame nurodomos dienos kompensacijos ir didžiausias bei mažiausias valandų skaičius, bendras visiems su vidaus rinka susijusių sričių, kuriose veikia Šveicarija, dvišaliams susitarimams, taip pat Susitarimui dėl sveikatos, Susitarimui dėl prekybos žemės ūkio produktais ir Susitarimui dėl Šveicarijos reguliaraus finansinio įnašo. Jungtinis komitetas tą sąrašą savo sprendimu patvirtina ir atnaušina Susitarimo taikymo tikslais.

IV.7 STRAIPSNIS

Išlaidos

1. Kiekviena šalis padengia savo išlaidas ir pusę arbitražo teismo išlaidų.
2. Arbitražo teismas savo išlaidas nustato sprendime dėl bylos esmės. Šias išlaidas sudaro tik:
 - a) arbitrų honorarai, kurie nurodomi atskirai kiekvienam arbitrai ir kuriuos nustato pats arbitražo teismas pagal IV.6 straipsnį;
 - b) arbitrų patirtos kelionių ir kitos išlaidos ir

c) Tarptautiniam biurui mokami mokesčiai ir jo išlaidos.

3. 2 dalyje nurodytos išlaidos turi būti pagrįstos, atsižvelgiant į ginčo sumą, ginčo sudėtingumą, arbitrų bei arbitražo teismo paskirtų ekspertų jam skirtą laiką ir visas kitas svarbias aplinkybes.

IV.8 STRAIPSNIS

Išlaidoms padengti įnešama suma

1. Arbitražo pradžioje Tarptautinis biuras gali paprašyti, kad kiekviena šalis iš anksto įneštų vienodą sumą, kuri laikoma IV.7 straipsnio 2 dalyje nurodytų išlaidų avansiniu apmokėjimu.

2. Vykstant arbitražo procedūrai, Tarptautinis biuras gali paprašyti, kad šalys, be 1 dalyje nurodytų sumų, įneštų papildomas sumas.

3. Visos sumos, kurias šalys įneša pagal šį straipsnį, pervedamos Tarptautiniam biurui, o šis jas išmoka faktiškai patirtoms išlaidoms, visų pirma įskaitant arbitrų honorarus ir Tarptautiniam biurui mokamus mokesčius, padengti.

V SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

V.1 STRAIPSNIS

Pakeitimai

Jungtinis komitetas gali savo sprendimais priimti šio priedėlio pakeitimus.

SUSITARIMO TARP
EUROPOS BENDRIJOS
IR ŠVEICARIJOS KONFEDERACIJOS
DĖL ORO TRANSPORTO
PROTOKOLAS DĖL VALSTYBĖS PAGALBOS

EUROPOS SĄJUNGA (toliau – Sąjunga)

ŠVEICARIJOS KONFEDERACIJA (toliau – Šveicarija),

toliau kiekviena atskirai vadinama Susitariančiąja Šalimi, o kartu – Susitariančiosiomis Šalimis,

SIEKDAMOS stiprinti ir didinti Šveicarijos ir jos įmonių veikimą Sąjungos vidaus rinkoje, kurioje Šveicarija veikia pagal 1999 m. birželio 21 d. Liuksemburge priimtą Susitarimą tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos dėl oro transporto (toliau – Susitarimas);

PRIPAŽINDAMOS, kad siekiant tinkamo veikimo ir vienodumo tose vidaus rinkos srityse, kuriose veikia Šveicarija, Šveicarijos ir Sąjungos įmonėms būtina užtikrinti vienodas konkurencijos sąlygas remiantis materialinėmis ir procedūrinėmis taisyklėmis, kurios būtų lygiavertės vidaus rinkoje taikomoms valstybės pagalbos taisyklėms;

DAR KARTĄ PATVIRTINDAMOS Susitariančiųjų Šalių autonomiją ir jų institucijų vaidmenį bei kompetenciją, o Šveicarijos atveju – pagarbą jos konstitucinės tvarkos principams, įskaitant tiesioginę demokratiją, valdžių padalijimą ir federalizmą,

SUSITARĖ:

1 STRAIPSNIS

Tikslai

Šio Protokolo tikslas – nustatyti materialines ir procedūrinės valstybės pagalbos taisykles ir taip užtikrinti vienodas Sąjungos ir Šveicarijos įmonių konkurencijos sąlygas vidaus rinkos srityse, kurioms taikomas šis Susitarimas, taip pat tinkamą vidaus rinkos veikimą.

2 STRAIPSNIS

Ryšys su Susitarimu

1. Šis Protokolas ir jo priedai yra neatskiriama Susitarimo dalis. Jais nekeičiama nei Susitarimo taikymo sritis, nei tikslai.
2. Susitarimo 13–14 straipsniai panaikinami.
3. Susitarimo 12 straipsnio 2 dalis šio Protokolo taikymo tikslais netaikoma.

3 STRAIPSNIS

Valstybės pagalba

1. Jei Susitarime nenustatyta kitaip, Šveicarijos arba valstybės narės arba iš jų valstybinių išteklių bet kokia forma suteikta pagalba, kuria, palaikant tam tikras įmones arba tam tikrų prekių gamybą, iškraipoma arba gali būti iškraipyta konkurencija, ir daromas poveikis į Susitarimo taikymo sritį patenkančiai Susitariančiųjų Šalių tarpusavio prekybai, yra nesuderinama su tinkamu vidaus rinkos veikimu.
2. Toliau nurodyta pagalba yra suderinama su tinkamu vidaus rinkos veikimu:
 - a) socialinio pobūdžio pagalba individualiems vartotojams, jei ji yra teikiama nediskriminuojant atitinkamų gaminių dėl jų kilmės;
 - b) pagalba gaivalinių nelaimių ar ypatingų įvykių padarytai žalai atitaisyti;
 - c) I priedo A skirsnyje nurodytos priemonės.
3. Toliau nurodyta pagalba gali būti laikoma suderinama su tinkamu vidaus rinkos veikimu:
 - a) pagalba, skirta regionų, kuriuose yra neįprastai žemas gyvenimo lygis arba didelis nedarbas, ekonominei plėtrai skatinti;
 - b) pagalba, skirta svarbių bendro Europos intereso arba bendro Susitariančiųjų Šalių intereso projektų vykdymui skatinti, arba dideliems Sąjungos valstybės narės arba Šveicarijos ekonomikos sutrikimams atitaisyti;

- c) pagalba, skirta tam tikros ekonominės veiklos rūšių arba tam tikrų ekonomikos sričių plėtrai skatinti, jei ji prekybos sąlygų netrikdo taip, kad prieštarautų Susitariančiųjų Šalių interesams;
- d) pagalba, skirta kultūrai remti ir paveldui išsaugoti, jei ji prekybos sąlygų ir konkurencijos netrikdo taip, kad prieštarautų Susitariančiųjų Šalių interesams;
- e) I priedo B skirsnyje nurodytų kategorijų pagalba.

4. Pagalba, teikiama pagal I priedo C skirsnį, laikoma suderinama su tinkamu vidaus rinkos veikimu ir jai netaikomi reikalavimai pranešti pagal 4 straipsnį.

5. Pagalbai, teikiamai įmonėms, kurioms patikėta teikti visuotinės ekonominės svarbos paslaugas, arba pajamų gaunančioms monopolinėms įmonėms, taikomos šiame skirsnyje nustatytos taisyklės, jeigu taikant šias taisykles nei teisiškai, nei faktiškai nekliudoma atlikti konkrečių joms skirtų užduočių. Prekybos plėtrai neturi būti daromas tokio masto poveikis, kuris prieštarautų Susitariančiųjų Šalių interesams.

6. Šis Protokolas netaikomas pagalbai, kai suma, suteikta vienai įmonei už veiklą, kuriai taikomas Susitarimas, yra *de minimis* pagalba, nustatyta I priedo D skirsnyje.

7. Jungtinis komitetas gali nuspręsti atnaujinti I priedo A ir B skirsnius nurodydamas priemones, kurios yra suderinamos su tinkamu vidaus rinkos veikimu, arba pagalbos, kuri gali būti laikoma suderinama su tinkamu vidaus rinkos veikimu, kategorijas.

4 STRAIPSNIS

Priežiūra

1. 1 straipsnio taikymo tikslais Sąjunga, laikydamosi kompetencijos pasidalijimo tarp Sąjungos bei jos valstybių narių, ir Šveicarija pagal savo konstitucinę kompetencijos tvarką, prižiūri valstybės pagalbos taisyklių taikymą pagal šį Protokolą savo atitinkamose teritorijose .

2. Šio Protokolo įgyvendinimo tikslais Sąjunga taiko valstybės pagalbos priežiūros sistemą pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 93, 106, 107 ir 108 straipsnius, taip pat Sąjungos valstybės pagalbos srities teisės aktus ir II priedo A skirsnio 1 punkte išvardytus Sąjungos teisės aktus dėl valstybės pagalbos oro transporto sektoriuje.

3. Šio Protokolo įgyvendinimo tikslais Šveicarija per penkerius metus nuo šio Protokolo įsigaliojimo sukuria ir taiko valstybės pagalbos priežiūros sistemą, kuria visada užtikrinamas priežiūros ir vykdymo užtikrinimo lygis, lygiavertis Sąjungoje taikomam priežiūros ir vykdymo užtikrinimo lygiui, nustatytam 2 dalyje, be kita ko:

- a) nepriklausomą priežiūros instituciją ir
- b) procedūras, kuriomis užtikrinama, kad priežiūros institucija tikrintų pagalbos suderinamumą su tinkamu vidaus rinkos veikimu, įskaitant:
 - i) išankstinį pranešimą priežiūros institucijai apie planuojamą pagalbą;
 - ii) priežiūros institucijos pagalbos, apie kurią pranešta, vertinimą ir jos kompetenciją tikrinti pagalbą, apie kurią nereikia pranešti;
 - iii) pagalbos, kurią priežiūros institucija laiko nesuderinama su tinkamu vidaus rinkos veikimu, užginčijimą kompetentingoje teisminėje institucijoje, kartu tą pagalbą sustabdant nuo to momento, kai veiksmą galima užginčyti, ir
 - iv) suteiktos ir su tinkamu vidaus rinkos veikimu nesuderinamos pagalbos, įskaitant palūkanas, susigrąžinimą.

4. Pagal Šveicarijos konstitucinę kompetencijos tvarką 3 dalies b punkto iii ir iv papunkčiai netaikomi Šveicarijos Federalinio Susirinkimo ar Šveicarijos Federalinės Tarybos aktams.

5. Jeigu Šveicarijos priežiūros institucija dėl savo kompetencijos apribojimų pagal Šveicarijos konstitucinę tvarką negali teisminėje institucijoje užginčyti Šveicarijos Federalinio Susirinkimo arba Šveicarijos Federalinės Tarybos nustatytos pagalbos, ji visais konkrečiais atvejais užginčija kitų institucijų vykdomą tos pagalbos taikymą. Jeigu teisminė institucija nustato, kad ta pagalba nesuderinama su tinkamu vidaus rinkos veikimu, kompetentingos Šveicarijos teisminės ir administracinės institucijos, vertindamos, ar tą pagalbą jų nagrinėjamos bylos atveju galima taikyti, atsižvelgia į tą išvadą.

5 STRAIPSNIS

Esama pagalba

1. 4 straipsnio 3 dalies b punktas netaikomas esamai pagalbai, įskaitant pagalbos schemas ir individualią pagalbą.

2. Šio Protokolo taikymo tikslais esama pagalba apima pagalbą, suteiktą iki šio Protokolo įsigaliojimo ir per penkerius metus nuo jo įsigaliojimo.

3. Per dvylika mėnesių nuo priežiūros sistemos sukūrimo pagal 4 straipsnio 3 dalį priežiūros institucija apžvelgia tebegaliojančias esamas pagalbos schemas, patenkančias į Susitarimo taikymo sritį, ir atlieka tų schemų *prima facie* vertinimą pagal 3 straipsnyje nustatytus kriterijus.
4. Priežiūros institucija pagal 5, 6 ir 7 dalis nuolat tikrina visų Šveicarijoje taikomų pagalbos schemų suderinamumą su tinkamu vidaus rinkos veikimu.
5. Jei priežiūros institucija mano, kad esama pagalbos schema yra nesuderinama arba nebėra suderinama su tinkamu vidaus rinkos veikimu, ji informuoja kompetentingas institucijas apie pareigą laikytis šio Protokolo. Jei tokia pagalbos schema iš dalies keičiama arba nutraukiama, kompetentingos institucijos apie tai praneša priežiūros institucijai.
6. Jei priežiūros institucija mano, kad priemonės, kurių ėmėsi kompetentingos institucijos, yra tinkamos pagalbos schemas suderinamumui su tinkamu vidaus rinkos veikimu užtikrinti, ji tas priemones paskelbia.
7. Nepaisant šio straipsnio 1 dalies, jei priežiūros institucija mano, kad pagalbos schema tebėra nesuderinama su tinkamu vidaus rinkos veikimu, priežiūros institucija paskelbia savo vertinimą ir pagal 4 straipsnio 3 dalies b punkto iii papunktį ir 4 straipsnio 5 dalį užginčija tos pagalbos schemas taikymą visais konkrečiais atvejais.
8. Jei esama pagalbos schema iš dalies keičiama taip, kad daro poveikį pagalbos suderinamumui su tinkamu vidaus rinkos veikimu, šio Protokolo taikymo tikslais ta pagalba laikoma nauja pagalba, todėl jai taikomas 4 straipsnio 3 dalies b punktas.

6 STRAIPSNIS

Skaidrumas

1. Susitariančiosios Šalys užtikrina jų teritorijoje teikiamos pagalbos skaidrumą. Sąjungos atveju skaidrumas grindžiamas materialinėmis ir procedūrinėmis taisyklėmis, kurios Sąjungoje taikomos valstybės pagalbai, patenkančiai į Susitarimo taikymo sritį. Šveicarijos atveju skaidrumas grindžiamas materialinėmis ir procedūrinėmis taisyklėmis, kurios yra lygiavertės Sąjungoje, kurios yra lygiavertės taisyklėms, Sąjungoje taikomoms valstybės pagalbai, patenkančiai į šio Susitarimo taikymo sritį.

2. Jei šiame Protokole nenumatyta kitaip, kiekviena Susitariančioji Šalis savo teritorijoje užtikrina, kad būtų skelbiama:

- a) suteikta pagalba;
- b) priežiūros institucijos nuomonės arba sprendimai;
- c) kompetentingos teisminės institucijos sprendimai dėl pagalbos suderinamumo su tinkamu vidaus rinkos veikimu ir
- d) priežiūros institucijos taikomos gairės ir pranešimai.

7 STRAIPSNIS

Bendradarbiavimo tvarka

1. Susitariančiosios Šalys bendradarbiauja ir keičiasi informacija apie valstybės pagalbą, laikydamosi savo atitinkamų teisės aktų ir naudodamosi turimais ištekliais.
2. Kad materialinės valstybės pagalbos taisyklės būtų įgyvendinamos, taikomos ir aiškinamos vienodai ir būtų užtikrinamas jų darnus plėtojimas:
 - a) Susitariančiosios Šalys bendradarbiauja ir konsultuojasi tarpusavyje dėl atitinkamų gairių ir pranešimų, nurodytų II priedo B skirsnyje, ir
 - b) Susitariančiųjų Šalių priežiūros institucijos nustato reguliaraus keitimosi informacija, įskaitant informaciją apie esamai pagalbai taikomų taisyklių poveikį, tvarką.

8 STRAIPSNIS

Konsultacijos

1. Susitariančiosios Šalies prašymu Jungtiniame komitete Susitariančiosios Šalys konsultuojasi dėl klausimų, susijusių su šio Protokolo įgyvendinimu.
2. Įvykus pokyčiams, susijusiems su svarbiais Susitariančiosios Šalies interesais ir galinčiais turėti įtakos šio Protokolo veikimui, Jungtinis komitetas Susitariančiosios Šalies prašymu per 30 dienų nuo to prašymo pateikimo susitinka pakankamai aukštu lygiu, kad aptartų šį klausimą.

9 STRAIPSNIS

Teisės aktų įtraukimas

1. Nepaisant Susitarimo tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos dėl oro transporto institucinio protokolo (toliau – institucinis protokolą) 5 straipsnio, 3 straipsnio 4 bei 6 dalių ir 4 straipsnio 2 bei 3 dalių taikymo tikslais ir siekiant užtikrinti vidaus rinkos sričių, kuriose veikia Šveicarija pagal šį Susitarimą, teisės aktų teisinį tikrumą ir vienodumą, Šveicarija ir Sąjunga užtikrina, kad Sąjungos priimti sričių, kurioms taikomi I priedo C ir D skirsniai ir II priedo A skirsnis, teisės aktai po jų priėmimo būtų kuo greičiau įtraukti į tuos priedus.
2. Priėmusi srities, kuriai taikomi I priedo C ir D skirsniai arba II priedo A skirsnis, teisės aktą, Sąjunga kuo greičiau per Jungtinį komitetą apie tai praneša Šveicarijai. Susitariančiosios Šalies prašymu Jungtinis komitetas surengia pasikeitimą nuomonėmis tuo klausimu.
3. Jungtinis komitetas veikia pagal 1 dalį ir kuo greičiau priima sprendimą iš dalies pakeisti I priedo C ir D skirsnius ir II priedo A skirsnį, įskaitant būtinas adaptacijas.
4. Pagal institucinio protokolo 6 straipsnį Jungtinio komiteto sprendimai pagal šio straipsnio 3 dalį įsigalioja nedelsiant, tačiau jokių būdu ne anksčiau nei dieną, kurią atitinkamas Sąjungos teisės aktas pradedamas taikyti Sąjungoje.

10 STRAIPSNIS

Įsigaliojimas

1. Susitariančiosios Šalys šį Protokolą ratifikuoja ar patvirtina pagal savo pačių nustatytas procedūras. Susitariančiosios Šalys praneša viena kitai apie šiam Protokolui įsigalioti būtinų vidaus procedūrų užbaigimą.
2. Šis Protokolas įsigalioja pirmą kito mėnesio dieną praėjus mėnesiui po to, kai pateikiamas paskutinis pranešimas apie toliau išvardytas priemones:
 - a) Europos bendrijos bei jos valstybių narių ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimo dėl laisvo asmenų judėjimo institucinį protokolą;
 - b) Protokolą, kuriuo iš dalies keičiamas Europos bendrijos bei jos valstybių narių ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimas dėl laisvo asmenų judėjimo;
 - c) Susitarimo tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos dėl oro transporto institucinį protokolą;
 - d) Protokolą, kuriuo iš dalies keičiamas Susitarimas tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos dėl oro transporto;
 - e) Susitarimo tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos dėl krovinių ir keleivių vežimo geležinkeliu ir keliais institucinį protokolą;

- f) Protokolą, kuriuo iš dalies keičiamas Susitarimas tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos dėl krovinių ir keleivių vežimo geležinkeliu ir keliais;
- g) Susitarimo tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos dėl krovinių ir keleivių vežimo geležinkeliu ir keliais protokolą dėl valstybės pagalbos;
- h) Protokolą, kuriuo iš dalies keičiamas Susitarimas tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos dėl prekybos žemės ūkio produktais;
- i) Susitarimo tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos dėl atitikties įvertinimo abipusio pripažinimo institucinį protokolą;
- j) Protokolą, kuriuo iš dalies keičiamas Susitarimas tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimo dėl atitikties įvertinimo abipusio pripažinimo;
- k) Europos Sąjungos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimą dėl Šveicarijos reguliaraus finansinio įnašo ekonominiams ir socialiniams skirtumams Europos Sąjungoje mažinti;
- l) Europos Sąjungos bei Europos atominės energijos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimą dėl Šveicarijos Konfederacijos dalyvavimo Sąjungos programose;
- m) Europos Sąjungos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimą dėl Šveicarijos Konfederacijos dalyvavimo Europos Sąjungos kosmoso programos agentūros veikloje sąlygų.

11 STRAIPSNIS

Dalinis keitimas ir taikymo nutraukimas

1. Šis Protokolas bet kuriuo metu gali būti iš dalies keičiamas abipusiu Susitariančiųjų Šalių sutarimu.
2. Jei Susitarimas nutraukiamas pagal jo 36 straipsnio 3 dalį, šis Protokolas nustoja galioti nuo Susitarimo 36 straipsnio 4 dalyje nurodytos datos.
3. Jei Susitarimas nustoja galioti, teisės ir pareigos, kurias asmenys ir įmonės pagal Susitarimą įgijo iki Susitarimo galiojimo pabaigos dienos, yra išlaikomos. Susitariančios Šalys bendru sutarimu sprendžia, kokių veiksmų reikia imtis dėl teisių jų įgijimo metu.

Priimta [vieta] [data] dviem egzemplioriais airių, anglų, bulgarų, čekų, danų, estų, graikų, ispanų, italų, kroatų, latvių, lenkų, lietuvių, maltiečių, nyderlandų, portugalų, prancūzų, rumunų, slovakių, slovėnų, suomių, švedų, vengrų ir vokiečių kalbomis, kiekvienas tekstas yra vienodai autentiškas.

TAI PALIUDYDAMI, toliau nurodyti deramai įgalioti asmenys pasirašė šį Protokolą.

(Parašams skirta skiltis (toliau išdėstyta formuluote, visomis 24 ES kalbomis: „Europos Sąjungos vardu“ ir „Šveicarijos Konfederacijos vardu“))

IŠIMTYS IR PAAIŠKINIMAI

A SKIRSNIS

**SU TINKAMU VIDAUS RINKOS VEIKIMU SUDERINAMOS PRIEMONĖS, NURODYTOS 3
STRAIPSNIO 2 DALIES c PUNKTE**

Toliau nurodytos priemonės yra suderinamos su tinkamu vidaus rinkos veikimu ir joms netaikomas
4 straipsnio 3 dalies b punktas:

[...].

B SKIRSNIS

**PAGALBOS, KURI GALI BŪTI
SUDERINAMA
SU TINKAMU VIDAUS RINKOS VEIKIMU, KATEGORIJOS,
NURODYTOS 3 STRAIPSNIO 3 DALIES E PUNKTE**

Toliau nurodytų kategorijų pagalba gali būti laikoma suderinama su tinkamu vidaus rinkos veikimu:

[...].

C SKIRSNIS

BENDROSIOS IŠIMTYS, NURODYTOS 3 STRAIPSNIO 4 DALYJE

Pagalba laikoma suderinama su vidaus rinkos veikimu ir jai netaikomi reikalavimai pranešti pagal 4 straipsnį, jei ji teikiama laikantis materialinių sąlygų, išdėstytų toliau pateikiamose nuostatose:

- 1) 2014 m. birželio 17 d. Komisijos reglamento (ES) Nr. 651/2014, kuriuo tam tikrų kategorijų pagalba skelbiama suderinama su vidaus rinka taikant Sutarties 107 ir 108 straipsnius, I ir III skirsniai, (OL L 187, 2014 6 26, p. 1) su pakeitimais, padarytais 2023 m. birželio 23 d. Komisijos reglamentu (ES) 2023/1315, (OL L 167, 2023 6 30, p. 1);
- 2) 2011 m. gruodžio 20 d. Komisijos sprendimo dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 106 straipsnio 2 dalies taikymo valstybės pagalbai, kompensacijos už viešąją paslaugą forma skiriamai tam tikroms įmonėms, kurioms pavesta teikti visuotinės ekonominės svarbos paslaugas, 1–6 straipsniai (OL L 7, 2012 1 11, p. 3).

D SKIRSNIS

DE MINIMIS PAGALBA, NURODYTA 3 STRAIPSNIO 6 DALYJE

Termino „*de minimis pagalba*“ reikšmė apibrėžta 2023 m. gruodžio 13 d. Komisijos reglamente (ES) 2023/2831 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai (OL L, 2023/2831, 2023 12 15).

Kai pagalba skiriama įmonėms, kurioms pavesta teikti visuotinės ekonominės svarbos paslaugas, vartojamo termino „*de minimis pagalba*“ reikšmė apibrėžta 2023 m. gruodžio 12 d. Komisijos reglamente (ES) 2023/2832 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalai, skiriamai visuotinės ekonominės svarbos paslaugas teikiančioms įmonėms(OL L, 2023/2832, 2023 12 15).

EUROPOS SĄJUNGOJE TAIKOMI
BENDRIEJI IR SEKTORIŲ AKTAI,
NURODYTI 4 STRAIPSNIO 2 DALYJE

A SKIRSNIS

BENDRIEJI IR SEKTORIŲ AKTAI

- 1) Šio Protokolo taikymo tikslais ir pagal 4 straipsnio 2 dalį Sąjunga taiko šiuos aktus:
 - a) 2015 m. liepos 13 d. Tarybos reglamentą (ES) 2015/1589, nustatantį išsamias Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 108 straipsnio taikymo taisykles, (OL L 248, 2015 9 24, p. 9);
 - b) 2004 m. balandžio 21 d. Komisijos reglamentą (EB) Nr. 794/2004, įgyvendinantį Tarybos reglamentą (EB) Nr. 659/1999, nustatantį išsamias EB sutarties 93 straipsnio taikymo taisykles, (OL L 140, 2004 4 30, p. 1), su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2016 m. gruodžio 1 d. Komisijos reglamentu (ES) 2016/2105, (OL L 327, 2016 12 2, p. 19);
 - c) 2014 m. birželio 17 d. Komisijos reglamentą (ES) Nr. 651/2014, kuriuo tam tikrų kategorijų pagalba skelbiama suderinama su vidaus rinka taikant Sutarties 107 ir 108 straipsnius, (OL L 187, 2014 6 26, p. 1) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2023 m. birželio 23 d. Komisijos reglamentu (ES) 2023/1315, (OL L 167, 2023 6 30, p. 1);

- d) 2011 m. gruodžio 20 d. Komisijos sprendimą dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 106 straipsnio 2 dalies taikymo valstybės pagalbai, kompensacijos už viešąją paslaugą forma skiriamai tam tikroms įmonėms, kurioms pavesta teikti visuotinės ekonominės svarbos paslaugas, (OL L 7, 2012 1 11, p. 3);
 - e) 2023 m. gruodžio 13 d. Komisijos reglamentą (ES) 2023/2831 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai (OL L, 2023/2831, 2023 12 15);
 - f) 2023 m. gruodžio 13 d. Komisijos reglamentą (ES) 2023/2832 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai, skiriamai visuotinės ekonominės svarbos paslaugas teikiančioms įmonėms, (OL L, 2023/2832, 2023 12 15);
 - g) 2008 m. rugsėjo 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1008/2008 dėl oro susisiekimo paslaugų teikimo Bendrijoje bendrųjų taisyklių (OL L 293, 2008 10 31, p. 3).
- 2) Šio Protokolo taikymo tikslais ir pagal 4 straipsnio 3 dalį Šveicarija sukuria ir taiko valstybės pagalbos priežiūros sistemą, kuria visada užtikrinamas priežiūros ir vykdymo užtikrinimo lygis, lygiavertis Sąjungoje taikomam priežiūros ir vykdymo užtikrinimo lygiui, nustatytam šio skirsnio 4 straipsnio 2 dalyje ir 1 punkte.

B SKIRSNIS

EUROPOS KOMISIJOS

GAIRĖS, PRANEŠIMAI IR SPRENDIMŲ PRIĖMIMO PRAKTIKA

- 1) Šio Protokolo taikymo tikslais ir pagal 4 straipsnio 3 dalį Šveicarijos priežiūros institucija ir kompetentingos teisminės institucijos Šveicarijoje deramai atsižvelgia į atitinkamas gaires ir pranešimus, kuriuos privalo teikti Europos Komisija, taip pat į jos sprendimų priėmimo praktiką, ir kiek įmanoma jų laikosi, kad būtų užtikrintas priežiūros ir vykdymo užtikrinimo lygis, lygiavertis Sąjungos lygiui.
- 2) Europos Komisija Jungtiniam komitetui praneša ir paskelbia gaires bei pranešimus, kurie, jos nuomone, pagal Susitarimą yra aktualūs.
